

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206155

UNIVERSAL
LIBRARY

కథాకావ్యము

(పద్యము

త్యాగి

206155

ప్రకాశకులు

శ్రీమార్కండేయ భవనము

నరసరావుపేట

గుంటూరు జిల్లా

౧౯౩౪

కృత సమర్పణము

....౦౧౧....

సీ. ఏమహామహానకు నిధ స్వభావంబు

శాంతియు మితవాక్యసరణి సతత

మేభ క్తవర్యుని హిత సత్యసంకల్ప

మన్నిట నెఱవేఱు నడ్డులేక

యే సుధీశ్రేష్ఠున కెప్పుడు విజ్ఞాన

సముపార్జనమున నాసక్తి యధిక

మే ధైర్యధుర్యుని నెందు ద్వంద్వము లెవ్వి

మోదభేదంబుల ముంపఁజాల

వేదయాపరుప్రేమార్ద్రదృష్టివలన

వృద్ధినొందితి విజ్ఞానసిద్ధిఁ గంటి

నట్టి మత్పితృపాదులయంఘ్రియుగళి

కర్పణమొనర్తు సీకృతి నధికభక్తి.

ॐ नमोभगवते ज्ञानानन्दाय.

“క. అమల బ్రహ్మనందా

త్తము సజ్జనసేవ్య మతులత త్వాతీతం

బమ్మతం బగు నిత్యానం

దమ వీ వని యర్చనేతు జ్ఞానానందా.”

[స్త్రీ జ్ఞానానందసువర్ణమాల]

విషయ సూచిక

		పుట
సహృదయత్వము	...	౧
బోధిగుహ	...	౬
మానవోదంతిము	...	౪౧
యోగిని	...	౫౦
సహనము	...	౫౯
పెద్దమట్ట	...	౬౬
ఇరువురు	...	౭౪
భానూదయము	...	౭౯
కాకతీయ ప్రశంస	...	౮౨
ప్రక్షేరము	...	౮౫

పీఠిక

ఈ గ్రంథము కథాకావ్యమునందలి పద్యభాగము. నిరుడు ప్రకటింపఁబడిన గద్యభాగమునకుఁ దోడుగా నిది యిప్పుడు ప్రకాశితమై మత్స్యశృపాదుల కంకిత మీయఁ బడినది. నా కప్పడప్పుడు స్ఫురించిన భావములు కథారూపమున నిందుఁ గలవు. విడిగ నున్న చాటువులనుగూడ ప్రక్షీర్ణమను శీర్షిక క్రిందఁ జేర్చితిని. ఇట్లు గద్యపద్యాత్మక మగుకథా కావ్యము మంతాతాపిసల కంకితము గావించి రసజ్ఞు లగుపాఠకుల యెదుట నుంచుచున్నాను.

ఇందు 'సహృదయత్వము' అను పద్యమునందలి భావము నాచిన్ననాటిది. 'బోధిగుహ' అను పద్యమునందలి భావము గంగోద్భవస్థలనున్న బోధిగుహయందే వ్రాయఁబడినది. గంగులు జన్మస్థాన మగుగోమఖిలైలాసమును గాంచిన తరువాత నది స్ఫురించినది. 'మానవోదంతము' పెద్దలవలన విని నన్నయభట్టారకుని సీసపద్య నియమముల ననుసరించి వ్రాసితిని. 'యోగిని' కలలోని పృథ్వాంతము. సాంసారికమైన శ్రద్ధయు వాత్సల్యమును యోగమును పేరునకుఁ దగిన వనియు, నట్టి యోగమున సగ్రస్థానము నలంకరించిన యవ్య, 'యోగిని' యను పేరున కర్త యని భావించి యీ పద్యమున కానామ ముంచితని. 'సహనము' లార్జునాలన్నియూ వ్రాసిన

హిందూ దేశ పృథ్వాంతములనుండి గ్రహింపఁబడినది. విప్లవ
యను గ్రామసమీపమునఁ బెక్కెండ్లు జీవించి 1923 సంవత్స
రమునఁ బెద్దగాలికిఁ బడిపోయిన పెద్దమట్టినిగూర్చినశోక
గీతికయే, 'పెద్దమట్టి' యనుపేరఁ బఱఁగుచున్నది. 'ఇరువురు'
అను పద్యము దాచేపల్లిలో నాగులేటి యొడ్డున 1928 సంవత్సర
ప్రారంభమున నారంభింపఁబడి 1933 సంవత్సరమునఁ బూర్తి
చేయఁబడినది. మిగిలినవి సంవత్సరముగ వ్రాసినవి.

ఈ గ్రంథమునందలి పెక్కుభాగములను సవరించు
టలో దోడ్పడిన శ్రీకవిశేఖర సూక్తిసుధానిధి వడ్డాది సుబ్బా
రాయఁడు గారికి నే నెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను.

పూర్వులు చూచుటలో దోడ్పడిన శ్రీమల్లాది లక్ష్మీ
నృసింహశాస్త్రిగారును గ్రంథమును శీఘ్రముగ ముద్రించి
యిచ్చిన సరస్వతీ ప్రెస్ ప్రొప్రయటర్లు శ్రీ అద్దేపల్లి లక్ష్మణ
స్వామినాయఁడు గారును నా కృతజ్ఞతకుఁ బాత్రులు.

ఇట్లు
సజ్జనవిధయుఁడు
'త్యాగి'

సరస్వతీ సంబోధనము

చ. పలుకు సరస్వతీ తెలుగు

బల్కుల నుశ్రుతి మేళగించి, పె

ల్లలమి వసంతనూనముల

యంగలి చల్లని తీయజల్లులె

లలనల పల్లవాధరము

లన్ జెలువారు నుధాప్రవాహమై

జలజల వాటు సత్ఫల ర

సంబులఁ జిక్కెరలన్ హసింపఁగన్. ౧

చ. కలకలరావముల్ సెలఁగఁ

గా మృదుపల్లవరాజి మెక్కి కో

యిల కలముల్ కుహూ యని ధ్వ

నించెనొ కేకులు దివ్యమేఘశో

భలఁ గని విచ్చి పింఛముల

బంధురరీతిగ నాలపించెనో

ఫలరస మాని కీరములు

పల్కెననన్ వచియింపు శారదా. ౨

చ. వెలయుచునుండఁ బాదముల

విస్ఫుటమై గలుగల్లు మంచు ని

రల యతులున్ గణంబులును

బ్రాసము లాదిగ గల్గె లండెల్లె

సలలితమైన భాసము ను

శక్తి గుణంబులు నీతీసంపదల్

గలిగి యలంక్రియాసహిత !

లాస్యమొనర్ప గదమ్మ భారతీ !

3

చ. కలిగె ఫలంబు వాగునకుఁ

గమ్మని సత్కథలన్ వచింపఁ బ

ల్కుల నన్వతంబు గల్గు కవి

లోకము నం దను పాదుఁ దీర్చుగా

గలిగెను దావకీసకృపఁ;

గమ్మ కవిత్వపటస్యసంపదల్

గలుగ ననుగ్రహింపఁగదె

కంజురాణి ! భాంషు పాణి ! నిన్.

4

కథాకావ్యము

స హృ ద య త్వ ము

చ. కల దొక చిన్న వాఁగు చిరి

కాలమునండియు మాదుపల్లెకున్

వెలుపలఁ బాటుచుండును వి

వి క్తలంబునఁ జెల్లు గుట్టలున్

గల పొలిమేర యద్ది కల

కంఠకుహూరవముల్ సెలంగు ని

ర్థలవనసీమలున్ గలవు

ప్రాంతములందు మనోహరంబుగన్.

౧

చ. సలలితహంసతూలమృచు

శయ్యలు రా లగుఁ నత్తునైకశ

స్థలములఁ బోల్చి, స్వచ్ఛమగు

స్వాదుజలంబులతోడ నుంతయేన్

దులయె సుధారసంబు, నది

తోయము సల్పెడు మందమందనం

చలనము హంసయానల ప్ర

చారములన్ వెలివెట్టు నిచ్చులున్.

—౨

చ. కలచుచు వారిపూరమును

గ్రందుగ వారిచరంబు లుండెడున్
 గొలఁగొల మంచుఁ జెంతలకు
 గొక్కెర లాదిగఁ బట్టు లుండు వే
 బిలబిల నీర మాన సర
 విన్ జరుదెంచును గృష్ణసారముల్
 మిలమిల లాడు చవ్వలన
 మిక్కిలిగాఁ జరియించుఁ గీటముల్.

3

చ. వలయముగా నొక్కొక్కడను

వట్టువనుళ్లును నొక్కచోటఁ దుం
 చిలముగ నొక్కదేశమునఁ
 దీనవలెన్ మఱియొక్కభూమియం
 దలమి విశాలమై యొకట
 నద్భుతరూపము లైన దీవులన్
 జలుకన నిర్మితిన్ సలుపఁ
 జోద్యముగా వహించు నీరముల్.

౪

చ. గలగలనాదుసన్ మెఱకఁ

గప్పచు రాలను గ్రిందఁ ద్రోయుచున్
 సులభముగాను పల్లములఁ
 జొచ్చుచు నొడ్డుల మెల్లఁ గోయుచున్
 కలసుమనోజ్ఞ తాళయుత
 గానముఁ బోలెడు మర్కరధ్వనిన్

వెలయును వాఁగు చి స్తయుని

వేయువిధాల సుతించునో యనన్.

౧౬

క. పొలుపుగ సైకతములపై

సలదర్శలు పూరులాది యల్లల నాడున్

బలుటె క్కెంబులచాడ్పున

నిలచి నదీప్రాజ్యరాజ్యనియతిని దెలుపన్.

౧౭

చ. కొలకులతో రహించు వన

కుంజములందలి పుష్పసౌరభం

బులఁ గొనివచ్చి వారికణ

ముల్ నహించుచు మందగాములై

యలమి శ్రమాపనోదకము

లై ప్రసరించెడి పిల్లగాడుపుల్

జెలువము మీఱఁ బొంథులకుఁ

జెమ్మటఁ బాపి సుఖంబు నిచ్చెడిన్.

౧౮

చ. కలదుఁ కవిత్వ మీయెడను

గన్తునిభావము లుద్భవించు నీ

నెలవున మేనువాల్పు; సవ

నిన్ సుఖదుఃఖములెల్ల మాని యీ

లలితవినోదనంపదల

లాలన మందెడువాడె ధన్యుడం

చలరుచు సైకతస్థలుల

హాయిగఁ బండగ నొక్క రేపటన్.

౧౯

ఉ. తీరమునందుఁ గల్లు నొక

తిన్నని బొటను నేగుచుండి యె

వ్వారలా కొండ ట్లిట్లనిరి

“వహ్వారే ! పిల్లఁడు తిప్పలందునకే

గోరి శయించినాఁ డితిఁడు

కూడును గూరయు నొల్లఁడేమొ, వ్యా

పారములేని వారి కిటు

వంటివె కాలముఁ బుచ్చుమార్గముల్.

ఉ. చల్లని గాడ్పుకోస మట,

చాలును ; కాక శరీరమంతటన్

బెల్లుగఁ గల్గఁ బోలు బభి !

నేడయుఁ బెల్లము నేర్పరింపగా

నొల్లఁడు వట్టితిన్నెలను

నొక్కఁడు పండగ సిగ్గులేదె యీ

తెల్లులు రాలు నీ ల్లితని

రేపును మాపును మేపఁ గల్గునే.

౧౧

ఉ. ఎందుకు నిష్ప్రయోజనఁపు

హీనఁపువాఁ గిది, చెట్టుచేమ లే

దిందుల, వట్టి చౌడు లిట

నేమని సంతసమందఁజోలు నే

యందము గల్గు నిచ్చట స

మాదరముం గన వర కాలమం

దెండఱతో యసాచును ల

“కేకములకు గలిగించెడున్ గనా.

౧౧

చ. చెఱువును గాదు పంటలకుఁ

జేరునభూముల కేత మెత్తగా

వరలుకోలంకు గాచు, వడిఁ

బాఁతెడు నేఱును గాచు, పంట క

క్కఱకును వచ్చు నేదియును

గా దిది, యెఱ్ఱుది చూచి యీతఁ డే

వెఱువున సంకెసిండు నిట,

వెక్కియొ పిచ్చియొ వీడు గావలెన్.”

౧౨

క. అని నింగనేసి యరిగిరి

విని యూరక యుంటి నేఁ, విశ్వములోనన్

ఘనవస్తుల నిజశత్రుముఁ

జరునె యెఱుంగఁ బామరులకు సహృదయులవలెన్. ౧౩

శా. “అన్నా హంసమ! యెందునుండి యిటురా

సయ్యెనే”, “బక శ్రేష్ఠ, సం

పన్నశ్రీయుత దివ్యమానసవరః

ప్రాంతంబునందుండి”, “యే

మున్నన్ గాంచితి వందు”, “కాంతియుతమై

యొప్పురు రత్నంబులే”,

“యెన్నన్ నత్తులు వీతలున్ గలవె”, “లే”

“వీహీ! హిహీ యింతియే”.

౧౪

బోధిగుహ

౧. హి మా ల య ము

చ. శివునకు నాటపట్టామ ప్రసిద్ధిగ
 జన్మము దాల్చుగట్టు శి
 చ్చివయును రుద్రు డెల్లశఱి
 సిద్ధముగా విహరించుమెట్టు సు
 భవ మగుమిట్ట జాహ్నవికి
 భవ్యులు స్కంధ గణేశ వీరభ
 ద్రవరుల కున్నిపట్టు హిమ
 రాజితపర్వతరాట్టు నన్నెదన్.

౧

ఉ. సందియు భృంగియున్ మొదల
 సంతబల ప్రగుఢాళివాసమున్
 వందితధాతృముఖ్యసుర
 వల్లభనిశ్యమహావికాసమున్
 విందగు నప్పరంగసల
 వీణియతంత్రులచే సుధామధు
 న్యందివిలాసమున్ ప్రబల
 సత్వవిభాహిమవాస మెన్నెదన్.

౨

చ. ఋషులు యుగాదినుండి ముని
 వృత్తి వహించిన వల్ల శ్రీడయన్

మిషం జని భంగమున్ సలుప

మేనక మున్నగ దేవకన్యకల్

సుషమను జూపు నిల్ల విధి

చోదితతత్ప్రళయాంతమందునన్

విషయము కెల్లశల్లి సద

భీష్మదకల్పకవల్లి నెన్నెదన్.

3

చ. మును రఘువంశజుల్ ముదిమి

బొంది తిపంబును జేయుచోటు న

ర్జునునకు నీశుఁ డన్భుతము

చొప్పడ నిర్భస మిచ్చుపాటుఁ దా

మును తుది పాండుసంకములు

మున్నగ స్వగము నెక్కునేటు నా

మునుపటిగాథ లన్నిటి క

మోఘంపుమాటును సంస్తుతించెదన్.

౪

శా. కైలాసాద్రికిఁ బ్రాంతమున్ శుభమను

కాసాసంక్రాంతమున్

లీలావర్తితసిద్ధసాధ్యగణని

ర్షిదప్రభాశాంతమున్

ప్రాతేయ ప్రతిబింబితార్కకిరణ

ప్రాగల్భ్యభాస్వంతమున్

ఫాలాక్షౌర్చనశాంతమున్ సుహిమవం

తంబున్ బ్రశంసించెదన్

౫

నీ. ఆవంకఁ జూడ నేత్రానందకరము గౌ
 రీశంకరాఖ్య ముర్వీధరాగ్ర
 మీచాయఁ జూడఁగా నెంతేని మానసం
 బలరించు బడరీశు నద్రిసీమ
 ఆచెంతఁ జూడ నాహా గోముఖం బది
 జస్తసాఫల్యంబు నలుపుశృంగ
 మీజూడఁ జూడ మేనెంతొ గగుర్పాటుఁ
 గల్గించు కేదారకన్త్రసీమ

గీ. ఎన్నియని పేరుపేరున నెన్నఁగలము
 స్వచ్ఛసీహారవర్ష సంఘన్నవిపుల
 సురుచిరోన్నతశృంగసంశోభింబు
 వర్ణనాతీత మీ హిమవన్నగంబు.

E

నీ. ఇదె మాధవీలత గద, సౌరభము వెద
 జల్లి పూణము నుల్లసిల్లజేయు
 ఇదె శిరీషాగము గద, కేసరంబుల
 కన్నుల కమృతమై సున్నితమగు
 ఇదె ప్రియాళుద్రువుగద, పుష్పవిస్ఫూర్తిఁ
 జూడ నబ్జురమయి సౌంపుఁగులుకు
 ఇదె దేవదారువు గద, రసస్యందియై
 కర్పూరసౌరభ కలితమగును

గీ. ఆటవికమైన జాజులు నలగులాబు
 లల్లిబిల్లిగ నల్లిన మల్లెలాది

గలవు సంజీవనియు నుండు కాంతినిండు
పండు సర్వంబు హిమమిట నిండియుండు.

౭

సీ. పులిజాడ లివి కేసరులజాడ లివి సవం

గులజాడ లివి యడుగులను జూడ

సీనుంగు లివి జలం బాచంగ నేతెంచె

నివి యెలుంగులును పేరెఱుము లివిగో

కస్తూరిమృగములు గల్గుచుండుటఁజేసి

నిస్తుంగంధంబు నెగడు నిచట

ఈందేఘులును గొమ్మపందులు నియ్యవి

వందలందల లేళ్లమంద లివిగో

గీ. యనుచుఁబాంధుల సంత్రమాశ్చర్యదృశ్యముల

యందు ముగ్ధంగఁజేయుదు రిచట భిల్లు

లమలగంగాంబుకణపూర్ణ విమలహిమను

మాదశంబుల శ్రాంతివిదూరు లగుచు.

౮

సీ. ధాన్యసంపదలకుఁ దావులీ కొండలు

కొండ లీయవి † చూలు పండులీను

గంధకస్త్రవ్యంబు గల్గునీకొండలు

కొండ లీయవి ధాతుమండితములు

కైరికమదములు గల్గునీకొండలు

కొండ లీయవి ‡ చీడి కిండులగును

† చూలు = ఒక విధమగు పండు.

‡ చీడి = ఒక విధమగు దేవచారు చెట్టు.

భూర్జవృక్షంబులఁ బొల్చునీకొండలు
కొండ లీయవి రేగుపండు లిచ్చు

గీ. హిమముక్తిందను బచ్చిక లిచటఁగలవు
లవణ మిచ్చట దొరకు మేల్త్రాంకనముల
కివియె తావులు స్వర్ణంబు నిచట దొఱకు
నండ్లు శదులు హిమననహార్యమందు.

౯

సీ. ఈ గంగగోముఖం బెనసి భాగీరథి
యనఁగ భర్గుజటాళి నరుగుదెంచు
నీగంగ కేదారశృంగంబునంజి మా
దాకినీనామంబునఁ బ్రవహించు
నీగంగ జాహ్నువి నాఁగ భోటా † నహ
దేశంబునంజి యేతెంచునడిసి
ఈగంగ బదరీవనేశ్వరు నర్పించి
యలకనంద యనంగ మలయుచుండు

గీ. ననుచు గంగను గణియుపాయల నచింత్ర
గంగ నయచేశ మార్గంబు గలుగు నిచట
నంబరముఁ జూడె నను నేయున్నగిగుల
యందు నయ్యది లోతులోతుల ఘటించు.

౧౦

సీ. ఒకయెడ నాకాశ మొరియుచునుండు వే
తొకవంకఁ గాతాళ మొనరఁ దాఁగు
ఒకదెనఁ గటికిరాళ్లకుఁ దావలంబు వే
తొకవంకఁ బచ్చిక కున్నివట్టు

† భోటాను = టిబెట్టు దేశము.

ఒకచాయఁ గమతావికిఁ దానకంబు వే

తొకబాడ శీతలోదకనిధాన

మొకయెడ పొదరిండులకు నివాసమును వే

తొకదెస పెనునూకులకును నెలవు

గీ. ఒక్కయెడ మంచుగడ్డల కిక్క సురభి

మందశీతలవాతానీనుం బొకయెడ

నగుచు గంగాప్రవాహంబు సనుగమించు

పాంథసంసేవిశిషు హినువస్పృథంబు.

౧౧

సీ. ఇదెవ్యాసుగుహ యాతఁడెందె సూక్ష్మాకృతిఁ

దాల్చియుండునటంపు తిన్జరులు

ఇదె ముచికుందునినకన నుండుతనికే

నచ్యుతం జిలనె ప్రశ్నోక్షుచుయ్యె

ఇదె జామడగ్నస్త్రిని యిరనై నశ్చుగి మిం

దింకగు నలెడు నిశించునంపు

ఇదె బదర్యాస్త్రిను మిందె తపోవృత్తి

నుండిరి నారాణుండు నరుడు

గీ. నిదియె కేదారిమను స్ఫుంగ మిందు హతము

నలిపి తప మాచరించు శంకగుండు

నికను వేలును లక్షలు నిట్టితావు

లన్నివివరించి తెలుప నా కలవియగునె.

౧౨

సీ. ఆతపంబును శీత మనెడు భేదము లేక

ఋషులు తపం బొచరింతు రిచట

ఆకలి తృప్త్యయు నన్న వెఱుంగక

ఋషులు తపం బొచరింతు రిచట

ధ్యాతయు ధ్యేయంబు ననెడు భేగము లేక

ఋషులు తపం బొచరింతు రిచట

అహమును గాఢ్రయు నన్న వెఱుంగక

ఋషులు తపం బొచరింతు రిచట

గీ. శాశ్వతబ్రహ్మస్మృతిని జడులువోలె

నుండు రశ్యద్భ్యుశంబుగ యోగు లిచట

యక్షకిన్నరగంధర్వులాదిగాగ

దేవతల కిది విహరించుదివ్యభూమి.

౧౩

సీ. గంగలోనుండియు వెంగలు లయి తిరిం

పంగలాని జొతువారమ్ము

కొలనిలోపలనుండి కలువలమధువును

గ్రోలనేరని భేకకులమువోలె

దేవాలయంబున సేవజేయుచును దో

సములగు నల్పు నర్చకులభంగి

ముక్తులకడనుండి యుక్తపథంబు నా

సక్తిగోగని మూఢజహలభౌతి

గీ. మణులవ్యాపారములఁ జేయు వణిజులవలె

నిధులకడనుండు రక్షకనిచయమ్ము

శ్రీమహేశుని శిరసునఁ బాములవలె

భిల్లు లీపుణ్యభూమి వర్తిల్లుచుండు.

౧౪

౨. గంగోత్తరలోయ

ఉ. పాలసముద్రమోయనంగ

భాసిలు కౌముది నాంగ దివ్యగం

గాలహరీమనోహరను

కాంతివితానమనంగ నిర్మల

శ్రీల నొసంగు నీశ్వరు శ

రీరరుచిప్రకరంబునాంగ ది

గ్గాలము నిండుకొన్న ఘన

సారము నాజను గోముఖంబటన్.

౧౫

ఉ. అంతటఁ జెన్నమీరు ధవ

భాకృతి చుట్టువెలుంగఁ గన్నుల

త్యంతము విభ్రమంబుఁ గొన

నల్లల భాస్కరు భానుసంఘముల్

వంతగ నాట్యమాడుచును

వేడుకఁజూప విచిత్రవర్ణముల్

మంతనమాడ మేఘతతి

మానితగోముఖశృంగ మొప్పెడిన్.

౧౬

ఉ. చల్లని గాలివీచు మఱి

చల్లదనంబున నీరు స్ఫాటి కా

త్యుల్లసదాకృతిం గనను

నల్లము జల్లను నుత్కటంబుగా

పెల్లువగాఁగ గోముఖు ను

విస్ఫుటకాంతు లనాదినుండియుం

బెల్లుగఁ బేరిగడ్డలయి

మించును మంచు తళ తళచ్ఛవిన్.

౧౭

ఉ. తెల్లని గోముఖం బమృత

దీధితులీనెడు రెండుశృంగముల్

పెల్లుగ నాకసంబు నగ

లించెడు లాగునఁ దోచుచుండ మే

నెల్లను భ స్థలేపన స

మృష్ణఁ దేజరిలంగ నూర్వబా

హూల్లసదాకృతిం దనగు

యోగియునాఁ దనరారుచుండెనున్.

౧౮

ఉ. ఇష్టహి నెల్లలోకులు త

రింపగ వారల ఘోరపాప పం

కముఁ దొలంగఁజేయుటకుఁ

గా జలరూపముఁ దాల్చినట్టి గం

గమ్మను గోముఖంబు తన

యాసనగహ్వరమందు పెట్టిడె

సమృత్తిజేయు దృశ్యమును

సారెకు భ క్తినిగాంఠ్రు యాత్రికుల్.

౧౯

ఉ. అక్కడనే కృపాకలిత

యాచును లోకుల పాపసంచయం

బొక్కట రూపుమాపగ ను

హోదధి వెల్వడి గంగ తీవ్రస

మృక్కలితార్భటిక గడు ర

యంబున నోంకృతి నిష్కరంబుగా

దిక్కులఁ బర్వజేసెడును

దేవత లబ్ధురమంది చూడగఁ

౨౦

ఉ. కొండలఁ గొండలఁ దుముకుఁ

గొండలఁ గొన్ని గంగ లీలమై

బిండియొసర్చి మార్గము న

భీష్మితిభంగిని సల్పు గొడలం

నండలఁబోలె గూల్చు యురి

యందునఁ గొన్ని మహీస్త్రశృంగముల్

చండత నిండుయావనము

సాధిలకుండు శైశవంబునక

౨౧

ఉ. గంగను దాటఁగా వశము

గాను నిరంతరదుస్సహార్భటి

సంగతీభంగసంఘము ల

సంఖ్యములై చెలరేగెడుక దదీ

యాంగము సన్నమయ్యును ర

కాంగణ మధ్యమునందుఁజొచ్చు వీ

రాంగసఖిడమట్టు భ

యానక మెవ్వరు బోదు రడ్డమై.

౨౨

ఉ. ఘోరవిషంబు వెన్వెటచు

క్రూరమహాహియో దారుణంబుగాఁ

గోరలఁ జూపుఁ బెబ్బులియో

ఘూర్ణిలు మత్తగజేంద్రమో మహా
పారతరంగసంతతులఁ

బర్వేడు సంద్రమొ కాశరాత్రియో
నా రయమొప్పు గన్నడు స

నాదరమున్ వెలిఁబుచ్చువారికిన్ ,

౨౩

ఉ. వందనమున్ బొసర్చి బహు

భక్తిని మజ్జస మాడువారితో

మందమృదూక్తులన్ బలుకు.

మంజులఘోషకు గంగ సాపముల్

చెందవు మి మ్మట్టించును వి

శేషముడం బొసఁగూర్చు నాకృతిన్

నిందులుఁ ద్రొక్కుచుం బఱచు

శీఘ్రశరంబుగ గోముఖస్థలిన్ .

౨౪

చ. ఇటువలెఁ గొంతదూర మతి

హృదయముగాఁ బ్రవహించు గంగ త

త్తటములఁ బొల్చు భూర్జములు

తత్తరుకాండజ పత్రసంతతుల్

చటుకునఁ దీసి లేఖలను

సల్పుదు రందురు యక్షకన్యకల్ .

పటుతరస్పత్తి మంచుల

శుభస్థిః సయ్యవి నృద్ధిః బొందెనున్. ౨౧

ఉ. వీనికిఁ దోడఁబుట్టువులు

వెల్వడు నీవల దేవదారువుల్

పూనిక మంచులందు పనిఁ

బూని సహించుచు శీతవాతనం

తానపదంపరల్ విమల

ధైర్యగుణప్రతిబాహుదర్శకా

మూనవిశాలశాఖల స

లంకృతిసేయు మహీధ్రశృంగముల్. ౨౨

ఉ. పుల్లలు కాగడా లగును

బొందుగ మ్రోకులు వంటక ప్లేతా

భిల్లుల కాతడుప్రసవ

విస్తృత కేసరముల్ హరిద్రమాఁ

బెల్లుగఁ జందనాగరుల

పేర్కొననర్చును వానిఖండముల్

చల్లనికప్పురంబగు ర

సం; బువకారులు దేవదారువుల్. ౨౩

ఉ. ఈవిధివచ్చి బాహ్మవియ

హీనమహత్వవిభూతితోడఁ దా

నావనముల్ వడిన్ గడిచి

యంతలఁ జేరును నొక్కలోయఁ దీ

ధావళి కేగుమాసవులు

దానిని గంగకు నాది యుండు, తా
రేవగ గోమూఖంబునకు

నేగంగజాలక యుండు గీగర్తి .

౨౮

మ. ఇది గంగోత్తరయంచు జాహ్నువికి ని

దేయ త్తరంబంచు ని

య్యదె భాగీరథి తన్భగీరథున కా

త్తాకారముం జూపె ద

ద్భది సందేహముఁ దీటనంచు సిదియే

శ్రీగారికి గుండమై

నదిగా! యంచు సపారభక్తియుత్తులై

యర్చింతు రీసానము .

౨౯

చ. ఇటఁ గలకాలమున్ నిలిచి

యెందఱు మౌగలు సిద్ధి నొందిరో

యిటఁ దపముం బొనర్చి మఱి

యెందఱు ముక్త శ్రుతులన్ గ్రహించిరో

యిట నిరతీన్ వసించి ఋషు

లెన టుమేశునిఁ గాంచఁ గల్గిరో

యెటుల వచింప శక్యమగు

సీమహాసీయపదప్రభావము .

30

చ. వినినను దత్ప్రభావములు

వీనులవిందగు శాంతి నిచ్చుచున్

మననముఁ జేసినన్ మన మ

మందనుఖాంబుధి నీదులాడెడున్

గనిన వనూనసహృదము

గల్గి మ దస్మలు జాలువాటు నం

దనిశనివాసులౌ ఋషుల

మా శ్రు కంశటి హర్ష మోగదా!

౩౧

చ. సనకసనంజనాదిమూని

చంద్రులకాలముపండి యిచ్చటన్

విశతపసిషగౌతమీ

నివ్రవ రాదుల నాణిపండియన్

మినమరు సేక మానవుల

మీటిచెలుంగు శపస్సుతేజమే

యనయము సూక్ష్మరీతిగ న

కంశసుఖం నికు స్పందనం బగున్.

౩౨

౩ బోధి గుహా బాహ్యము .

౪. ఈవిమలంగు లోయరు

దా వెలయును నొక్కగుహ యుదారుడు విలస

ద్భావుఁ డొకజ్ఞాని దానికిఁ

గావించెను బోధినామకరణముఁ బ్రీతిన్.

౩౩

ఉ. గంగయు బోధిసంజ్ఞగల

కందరపుందరి సంచరించునా

మంగళశీల స్వాగత మ

మందనమాదగివృత్తి నిచ్చు ; డా

యంగను నెల్లవరముల

కంటియెగాక సమస్తజాతులన్

రంగుగఁ జూచు నొక్కగతి

రమ్యముగాఁ బ్రణవంబుఁ బల్కుచున్. ౩౪

ఉ. భిక్ష. లభించు మానిగణ

విశ్రుతసంతతికెల్ల గంగ కి

ర్పక్షములందుఁ బల్లెలను

భక్తి మహత్తరమై రహింపఁ దా

మక్షయరీతి వడ్డసన

మంచితభోజన మంగనామణుల్

మోక్షముఁ గోరి పెట్టెదరు

మ్రోగఁగఁ గంకణముల్ కరదవ్వయిన్. ౩౫

శా. ప్రాతఃకాలమునన్ హిమాద్రిశిఖర

ప్రాంతాఙ్గిశీతంబులౌ

వాతంబుల్ మెలమెల్లవీచుఁ దరువుల్

వర్ధిల్ల గంగాకణ

ప్రాతంబుల్ గొనివచ్చి యావిరు లటన్

వాసించు సాధూత్తముల్

ప్రాతఃస్నానము లోంహరా హరహరా

రావంబులన్ జేయఁగన్.

3౬

ఉ. వాయువుచేతనే శుచిత

వర్ధిలుచుండఁగ స్నాన మేల వే

జేయని కొండ అండ్లు యతు

లిచ్చట సర్వమలాపహంబు భ

ద్రాయితమావిభూతికిని

దక్కవ యన్ని యటండ్లు కొండ జా

హా; యింక బ్రహ్మభూతులకు

సక్కఱయుండునె యెట్టి స్నానమున్.

3౭

శా. మధ్యాహ్నంబున నెండయుం జలియు స

మ్యగ్గిల మిశ్రంబులై,

సుధ్యానంబున బ్రహ్మతేజమును ద

క్షూక్ష్మంపువ్యక్తిత్వమున్

మిథ్యాచింతలు మానుపట్టునను స

మేళంబు తొనట్టివై

సుధ్యానందకరంబులౌ నెవుడు స

చోచ్చ హైమమై లంబునన్.

3౮

శా. సాయం కాలమునందుఁ బయిపయిని భా

స్వద్భానువుల్ పర్వయా

త్రీయచ్ఛాయలఁ జిత్రవర్ణపటముల్

దీపింపఁగాఁ జేయుఁ బ్రా

లేయోర్వీధరిశృంగమేఘతతిఁ ద

శ్రీలా త్తవర్ణంబులన్

మాయంజల్పు పిచిత్రరూపములు బ్ర

హం బిట్టులే యన్నటుల్.

౩౯

ఉ. రాత్రులయందు వ్యాఘ్రునిక

రంబులు సింహము లొక్క స్వెలునన్

గోత్రవిభేదకంబుగ న

కంతితగర్జలు నల్పుచున్న నే

యాత్రములేక బోధిగుహ

ప్రాంతము లొప్పుఁ బ్రశాంతసృత్తిమై

గత్తిగుణస్వభావములు

దాకని యోగుల యాత్మలుంబలెన్.

౪౦

నీ. మింట్టికై యెగసిన మేఘసంఘాతంబు

పుణ్యవితానంబు బోధిగుహకు

అడుగునఁ గిన్నట్టి నంబునప్రాంతంబు

మఖ్యసోపానంబు బోధిగుహకు

గాలి, ద్వారమునొద్దఁ గనలు మేఘావళి

పొలుపారు పెండెఱ బోధిగుహకు

శిరసునఁ గనఁజూపు శరదంబు లభిషేక

పూర్ణకంఠంబులు బోధిగుహకు

గీ. హిమము వర్షించు మేఘసంఘము సుపుష్ప

చయ ననుర్చననేయు పూజరిగణంబు

గాఁగఁ దాపనులకు బోధికందరంబు

సంతతానందదాయుయై వింతఁ గొలుపు.

౪౧

సీ. ఎంతటిపుణ్యంబు నెట్లు చేసెనొ బోధి

గుహకు నాధార మీకొండ యయ్యె

ఎంతటినుకృతంబు నెఱిగి చేసెనొ బోధి

గుహ కీర్తరుల్ బంధుకూట మయ్యె

ఎంతటిశుభ కార్య మెట్లు చేసెనొ బోధి

గుహకు నీర్పురి యనుంగుఁజెలి యయ్యె

ఎంతటితపము మున్నెట్లు చేసెనొ బోధి

గుహ కీర్థలము జనియ్యోణి గుయ్యె

గీ. ఎంతటియాదృష్టమో బోధిప్రాంతమందు

నంచరించెడు నీజంత్రుసముదయులు

నేమిచెప్పంగవలె యాయకృష్ట మంద్రు

భువనభూషణములు జేరి బోధిగుహను.

౪౨

చ. కపిలబాగోవు లచ్చటను

గానఁగపచ్చును మందమందలై

యపరిమితాన రాగమున

సంతటఁ గ్రేపుల నాకికొంచు జే

పు పొదుగులన్ స్రవింపగను

బొంగుచు గుమ్మలు కామధేనువే

కృపనిట నిన్నిరూపులు ధ

రించి చరించెడు నెట్లు దోవఁగన్.

౪౩

ఉ. పేశలమైనరోమములు

పృథ్విని దాఁకఁగ లేళ్లమాదిరిన్
లేకము శ్రాంతిలేక యవ
లీల గిరింద్రము లెక్కు మేషముల్
పాశఁపువ్రేట్లు గాంచ కవి
బర్హుల మోయును గొండదారులన్
గ్గేశముఁ జెందు నెండలకు

క్షీరము లిచ్చును గోవులుంబలెన్.

౪౪

చ. ప్రకృతియె బంధు విచ్చటను

బల్కినఁ బల్కక యున్నగాని యా
ప్రకృతియె మోదదాయకము
భావమునం దెటులున్న గాని త
ప్రకృతినిమిగ్నులై తునిని
ప్రాకృతివృత్తిని దాఁకి సాధకుల్
ప్రకృతివిహీనవస్తువులు

భాసిలుచుందురు తత్వవేత్తలై.

౪౫

ఉ. బ్రహ్మమయంబు లాట లిట

బ్రహ్మమయంబులు పాట లీయెడన్
బ్రహ్మమయంబు కార్యములు
బ్రహ్మమయంబులు భావనంపదల్
బ్రహ్మమయంబు పృథ్వు లిట
బ్రహ్మమయంబులు సర్వసంగముల్

బ్రహ్మమయుల్ మహామహులు

బ్రహ్మవిలీనత నుండు రిచ్చటకా.

౪౬

శా. ఏనాఁ డిచ్చటి కేఁగుడెంచి గుహఁ దా

నీక్షించె బ్రహ్మరి యా

జ్ఞానానందమహాత్ముఁ డీగుహకు నే

నాఁ డుంచె బోధ్యాహ్వానం

బేనాఁ డిచ్చటఁ దన్మునీశ్వరుఁడు వ

ర్తించెన్ బరంబ్రహ్మమై

యానాఁడే చరితార్థ యయ్యె గుహ య

శ్చింతఁబు పూజార్హమై.

౪౭

శా. ఏసంకల్పముచేతఁ జేసెను తపం

బేకోరికల్ లేనివాఁ

డేసద్విగ్రహ మర్చిఁజేసె నతఁ డెం

దేహాపమన్ లేనివాఁ

డేసమృగగుణపు త్తి నుండె గుహ నెం

తే నిర్గుణుండైనవాఁ

డేసస్మృతము నాశ్రయించెనొ యతం

డే మోక్షమై యుంఁడియున్.

౪౮

ఉ. ఏ లనుమాన మేన వచి

యింతును గల్గినమాట గట్టిగాఁ

జాలఁ దరింప లోకములు

జ్ఞానమునన్ బరమర్షి నిర్ల

శ్రీలఁ దనర్పు సూపమునఁ
 జెప్పగుబోధిగుహంతరంబు శ్రీ
 యాలయమై యెనంగఁ గరు
 ణాకృతి నిచ్చెను “బూర్ణసూత్రముల్.” ౪౯
 ఉ. అఃనిస్వచ్ఛక్రీర్తులయి
 యంతటఁ జమ్ముచుఁ గమ్మనాసనల్
 శ్రీ తనరన్ దనర్పు బహు
 రీతుఁ నొప్పెడు మల్లెపూలు బ్ర
 స్ఫీశమనోహరాకృతుల
 విశ్రుతమాధురిఁ జూచుచుండు వి
 భ్యాశఫలానళుల్ ఋషిహృ
 నలతరసాధుమనోజ్ఞ భావమున్ . ౫౦

౪ బోధి గు హా వ ర ణ ము .

క. రెండు వనజ్యోత్స్నలు కా
 ప్పండును ద్వాపరంబుచెంత గూర్జితవృత్తిన్
 నిండువికాసముతోడను
 మండనములు గుహకు నగుచు మానితవృత్తిన్ . ౫౧
 గీ నిండుచీకటిరేల నీరెండులశలు
 వెన్నెలలుగాయు నట్టలు వెలుగుచుండ

మెండుకొను ప్రేమ నీగుహ యండఁ జేరి

దండిగా నాడుచుండును గండుపులులు.

౧౨

ఆ. వె. సింగ మెలుగు లేడి సివ్వంగి తోడేలు

నెమలి పాము పిల్లి నిత్య నున్నె

హృగము లిటకు వచ్చి యెఱుఁగి యోగీశ్వరుం

డుంచు కరకమందు నుదక మాను.

౧౩

క. సందెలరాగం బెనయుట

సిందూరప్రభలఁ గలుగఁ జేయఁగి జ్యోత్స్నల్

పొందిక గంధర్వాదులు

డెందంబుల నలరుచున్ నటించెద రచటన్.

౧౪

శా. అక్షుల్ నన్నెఱు భూషణావళులతో

హరిస్వరూపంబుతో

సక్షిణాగురుధూపనాసనలతో

నవ్యాహతభూలతా

విక్షేపంబుల హోడుతన్ మకరికా

విఖ్యాతపత్రాళితో

యక్షస్త్రీ లట సంచరింతు ప్రియభ

క్రాస క్తచి త్తంబులన్ .

౧౫

క. జంటలుగా గుహ్యకు లా

మెంటను గింపునఁను లిట్లు వేలుపు లెల్లన్

మంటిమి జన్మము ధన్యము

గంటిమి బోధిగుహ యటంచు గావింతు నతుల్.

౧౬

ఉ. బోధిగుహామహాత్మమౌ సు

బోధవిశారదుఁడైన తత్తపో

సాధుమహాత్మమౌ యిది య

నంతవికాస మొసంగు నోషధి

సాధుమహాత్మమౌ ప్రణవ

శబ్దనగాంగమహాత్మ మొక్కొ వి

ద్యాధరసిద్ధసాధ్యసక

లామరసంఘ మిటన్ జరించెడున్.

౫౭

సీ. మేను మేనున జేర్చు మృదువుగా నిమురును

నాదరించెడునట్లు లప్పు డవుడు

చెవిజేరి నిక్కు నచ్చెగువుగా గుహ్యంబు

జెప్పి రంజించునట్లు చొకట

జెక్కిలి దాకును జేరి ముద్దాడి స్వ

ప్రేమంబు దివిరి చూపించునట్లు

శీర్షంబు దాకును జనుకును హిమకిణ

వలి సభిషేకంబు నలుపునట్లు

గీ. చిక్కు బడముల భక్తిని మ్రొక్కునట్లు

మించు దీవియ లట్లు మెఱయు జ్యోత్స్న

లామహాయోగి చనుదెంచి యాదరించి

చెంత గూర్చున్న వేళ సత్యంతర క్తి.

౫౮

మ. చిరుచేమింతులు మోములన్ హిమకణ

శ్రీ మోదబాష్పంబు ల

బృహమై పర్వఁగ పేమకాంతు ఁడరన్

బుష్పాక్షులన్ విచ్చి సా

నరపుంజూవులఁజూచి పుష్పాక్షుల గం

ధంబుక వెదంజలు చి

ట్లరుచా స్వాగత మిచ్చు బోధిగుహ డా

యన్ వచ్చు సిద్ధాళికిన్.

౩౯

చ. దమనము లెల్ల వేళల ము

దంబునఁ బోలెను దావిఁ దాపసో

త్తమునకు పూణతర్పణము

దా మొనరించుచునుండ నాత్మమో

దము గనుచుండుఁగాని యవి

తాకడు కందునొయ్యచు హింసనే

యమియె న్రతంబుగాదె పర

మార్చివిడుండగు యోగిమాళికిన్.

౪౦

ఉ. కాలికిఁ గ్రిందుగా నెసఁగు

గడ్డిని జూడక త్రొక్కి యయ్యయో

కాలవశంబుగా నిటులు

గల్గెను హింస యటంచు దత్తపాం

బుక లలితంబుగా సరిది

పోయెడు మానులు మూఢచిత్త మ

ర్త్యాళియుఁబోలె బూజ కని

యారడిఁ బుష్పములన్ గ్రసెంతురే.

౪౧

ఉ. చెట్టున బూవు చక్క విక

సింపగ మానస మంతనిండు నా

చెట్టునకున్ సుఖం బగును

జెన్ననిచో నవె గాలిపోయెడున్

జెట్టనంబునన్ జగలు

చెట్టులయంగము కన్నులాక ని

న్నట్టలు చూడలేక పువు

లక్కట పొట్టను బెట్టికొందుగా

౬౨

గీ. ఓమహా రాజ కనుగొని మోము పటపు

లివ్వి శయనిండు మని యటఁ దృణము పెడగు

ముషులశయ్యకుఁ గొనవచ్చు నెండుగడ్డి

పచ్చగడ్డినిగని మునంపడంగవలయు

౬౩

ఉ. ఆపరణప్రదేశ మిటు

లచ్చితమయ్యెడరీతి నృక్షసం

భావితదివ్యనందనము

భాతి విరాజిలు నీతిబాధలున్

గావిట యోగికిన్ జెలిమి

కాండ్రును దగ్గటబంధువర్గమై

యావిమలంపుభూజములె

యాయనకున్ గలిగించు మోదమున్. ౬౪

గి. బోధిగుహాభ్యంతరము

గి. బోధిగుహ, లోనఁ దక్కవపాడవు ; దాని
యెత్తు కొంచును ; నిలుచుండ నిమ్ముగాదు
ఐహికసుఖార్థిభోగుల కద్ది తగదు
బాగు పద్మాననస్తుతా యోగులకును.

౬౧

చ. గుహాయస సేమో భావమునఁ

గొందఱు తప్పువగార దలఁతు రా
గుహలను స్వేచ్ఛమై మనలు
కొంటకు నిష్ప్రవిహరిల్లి, ల
స్వహము నొనర్చుకొంటకు న
నర్హమటంచని యేడ్చు రక్కటా
మహితవివేక మిట్లనెడు

మానసకోటికి నెపు గల్గునో.

౬౬

క. గునకర్థ మంధకారం

బును “హా” యన నాశకంబుపొందుట నీరెం
డును సంధకారనాశక
మనితోచుంగా గుహాపదార్థం బరయన్.

౬౭

చ మహాననుచుండు కొందఱిటు

మానసమంచును ముక్క మూయుచున్
గుహలను సోమకుల్ గలరు
కొంచక లోకులనింద సేయుచున్

విహితములైన కార్యములు

వీడుచునుచును నంతెకాని త

స్వహిమము దత్వముగ గన న

మధులుగా పట్టువల్కుమానవుల్.

౬౮

ఉ. కర్తమె గొప్ప దండ్రు తమ

కర్తముచేతనే బ్రహ్మమందు న

న్నిర్లవప్రతిమై గలయ

నేర్తుమటందురు జ్ఞానయుక్తజన్

గర్తమె చేయువారమని

కాటులు బల్కుదు రై నగాని త

స్వర్తమెరుంగ కూరకయె

నకానులు చేరుదురా? గుహస్థలిన్.

౬౯

ఉ. తత్వ మసంగ నేమొ సర

తత్వము లందునో యెన్నియాపులన్

దత్వ మెఱుంగ నేగదగు

ధర్మపథంబులు నెవ్వయో యెటుల్

తత్వము వేదశాస్త్రముల

దజ్జలు తెల్పిరొ కానకుండ దు

స్వత్వము లన్యధర్మముల

సంగతిమై వచ్చియుత్తరుత్తుల్.

౭౦

మ. భయమున్ గూర్చెడు నన్యధర్మములకే

ప్రాధాన్యము జూపు చ

ధ్యాయసంఘున్ బానరించి స్వీయ మగున

ధ్యాయంబు పూర్ణంబుగా

నయ మొప్పన్ సగ నేనట్టి ప్రజ కాజ్ఞా

నంబె ప్రజాపహా

మయమై వర్తిలు కెంతికిం జెడుదు రా

మర్త్యుల్ మదావిష్టులై.

20

ఉ. వ్యాసశుకాదిసమస్తములు

వల్లనె భారతముఖ్య కావ్యముల్

భాసిలె లోకమందు మును

వాల్మీకి యక్కడె గాండ్ లోకనం

త్రానకావ్యాసర్థములు

నప్పక మాన్పె కుంభాదా లా

నానము లాగుహరిగన ;

చారికి లోపము సంభవించెనే ?

21

ఉ. స్వార్థపరుల్ సగర్వులు వి

శంకతః బల్కును రల్పవాక్యముల్

వ్యర్థులు లోకు లాగతినె

వాదము నేయుదు రల్పబుద్ధి మో

క్షారవివేకవంతులు స

మర్థులు తాపసు లేడ నల్పభా

వార్థిలోలు లజ్జలగు

నట్టిరువీరలు నేడ నెన్నగన్.

22

ఉ. ఆదియనంతమై విమల

మై యఖిలాస్పదమై యగాచ్యమై

మోదనుకూపమై గుణవి

ముక్తమునై నిగళప్రదీపమై

భేదవిహీనమై యఖిల

విద్య కవిద్యకు మూలహేతునై

వాదవిదూరమై వెలుగు

బ్రహ్మ మఖండనిదాత్తభాసమై.

28

శా. కా రవ్యక్తిము నామహత్తయిననుం

గా దదహంకారమున్

గా దాబ్రహ్మము బుద్ధియున్ మనమునున్

గా ; నద్దితి త్తేంబునున్

గా ; దేలీలకు బంచసంఖ్యగల త

న్మాత్రల్ మహాభూతముల్

గా ; దానిర్తల మానశేంద్రియములున్

గా ; దస్య మన్నింతఃకిన్.

29

ఉ. నా స్తియటంచు బల్కుటకు

నయ్యది సాక్ష్యము గాద యేకిన్

నా స్తియటందు రెవ్వ రటు

లాడెడు నాత్మ యొకఁడు లేనిచో

నా స్తియనంగ నెట్టులగు

నా త్మవిఘాతముగాదె స్వాస్తితక

నా స్తియటంబు, శత్రుగ మ

సంశయముగా సిరవృత్తి నిల్వదే.

26

ఉ రజ్జున నర్పభావమును

రాజతభావము శుక్తి నెట్టు ల

టిజగమెల్ల భాసిలెడు

నేర్పడి బ్రహ్మమునం దవిద్యచేన్

నజ్జను లాయపిద్యయను

సంశయమునందు జ్ఞానదీ ప్తిచే

నజ్జననేను బ్రహ్మము న

మున్వల శేషమునన్ గనెంబడున్.

22

ఉ మాయను జన్మస్మృత్యయుత

సంస్కారము గాంచి యంతటన్

మాయఁ దరింపలేక భన

మగును సంశితదుఃఖపూరితుల్

మా యన ప్రాంతీనందులు

మాంసద్యమునక గృహింతు మూఢు లీ

హేయవిమోహసంస్పృతి దు

రేషణముల్ కలుబాధ నేయగన్.

23

ఉ. ఈధవవార్ధి నెల్లపుడు

నెందటొ మున్ముచు నున్నవారలై

యాధయదస్థిగ్ గనియు

హీనులు జీవిత కాలమెల్ల మా

కేభయ మానహిల్లదని

యెంచుచు వర్తిలుచుందు రిట్లు యా

హా! భవపాశబద్ధహృద

యస్థితు లక్కట! యిట్టివేగదా.

౨౯

ఉ. నాలుగురీతులన్ జనము

సన్గల తత్త్వము తద్గుణాలచే

గ్రాలును వేటు వేటుగను

కర్తము ధ్యానము జ్ఞానభక్తి

కాలము దేశమున్ గనియ

ఖండితవృత్తి సమర్థసాధనం

బోలి నొనర్చు మానవుల

కున్నతఃపుంగతి నొందగా నిగుట.

౩౦

ఉ. ఎల్లర కొక్కతత్త్వమును

నేకమె యోగమునంట కల్లయా

నుల్లమునన్ నిజార్హమగు

యోగము బూనక యుండునట్టి వా

రెల్లరు గమ్యమున్ గసక

యే, పెడత్రోవన బోవుపాంథులై,

పొల్లుగ నెన్నొజ్జన్తముల

బూని వృధాశ్రము తాదురేగదా.

౩౧

మ. యమమున్ నీమము నాసనంబు మఱి ప్రా

ణాయామమున్ ధ్యానము

ద్యమ మొప్పన్ ధరియించి ధారణము ప్ర
త్యాహారమున్ గూడగన్

విమలంబైన సమాధినుండ గుహలే

విశ్వంబునం దర్శముల్

ధ్రువ నిండన్ సలుపంగ యోగముల నా

పత్తుల్ ఘటిల్లున్ జమా.

౮౨

ఉ. వృత్తుల నన్నిటిన్ దటిమి

రిత్యమనంబును గూడఁ బాసి య

త్వత్తమరీతి న స్థితను

నూర్జితవృత్తిఁ న్యజించి యద్వయా

యత్తముఁడసి యాత్మఁ గడు

నబ్బరమానఁబ్రహ్మ తానెయై

యత్తముఁడైన యోగి వెలుఁ

గొండెడు నల్పు లటనుండ నేర్తురే.

౮౩

ఉ. ఏము తరింపఁగూఁ దలఁపు

మిందుల గూడఁగఁ జలమంచు ని

ష్కామత మై ముమాక్షు లగు

సత్పురుషాళికే దత్వసిర్ణయం

బాహుతాన్తు లాదిమును

లద్యుతశక్తిని వేగనూపతన్

ప్రేమగు నల్పి కీనిధను

వేమఱు బోధితుచే నెఱుంగ నౌ.

౮౪

ఉ. తుచ్చసుఖంబులన్ చొఱగి

తూర్ణముగా నిలువీడి బంధముల్

స్వేచ్ఛను ద్రెంచి యోగమున

నీప్సితసాధనమున్ బొనర్పగా

నిచ్చగలట్టిమానవుల

కిద్ధర నద్రిగుహాళి శ్రేష్ఠమా

స్వచ్ఛనివాసముల్ మిగుల

సాహస మాగుహనిండ నేయుటల్.

౫౫

శా. ఈసంసారపుబాధతోడ గృహమం

దేయుండి ముక్త్యర్థమై

వీనంబైనను జేమి దుర్భుటము త

ద్విస్పష్టమా ఛిద్రముల్

కానంతల్ గనుదోచి వృద్ధి గనుచున్

గారించు డెంగుంబు నెం

తో సంతోషము భావశాంతి గుహలం

దుర్ గలు నీకాంతతన్.

౫౬

ఉ. కంచె గలట్టిమొక్కకును

గలునునేమి మదుండ దేనియున్

గొంచి మమేని రూపము మి

గుల్ గనకుండను మేయు జంతువుల్

మంచి గుహానివాస మొక

మర్త్యనియున్న తజీవనంబుకై

యంచితఃక్షణగుణ విష

యావళి బారికిఁ దప్పుకొంటకున్.

౫౭

ఉ. కావున నేకతంబున నె

కారణభక్తిని నిశ్చలంబుగాఁ

బోవిడి లోకమున్ గుహకుఁ

బోయినవారిని నింపనేయగాఁ

బోవు టనర్థమే యగును

బుణ్యతమంబగు మాతృభూమియం

దావిధమైన యోగమున

నద్భుతశక్తులు భారతప్రజల్.

౫౮

మ. ఒకసంకల్పముతోడ నుండి జగమం

దోంకాభావంబుతో

నకలంబున్ గనఁగల్గు లోకముల క

ప్రంబుల్ స్వతేజంబునన్

వికలంబుల్ గ నొనర్చునేమి మిమఁ ద

ద్విఖ్యాతనద్వైత్తిచే

నకలంకుం డగుయోగిచర్యఁడు మహా

సంహితైకం డల్పుఁడే.

౫౯

చ. గురువరుఁ డిచ్చు నాపరమ

గోప్యమహత్తరలక్ష్మ్యభావమున్

గురుతుగ నొక్కచక్రమునఁ

గూర్చి యచంచలభక్తియుక్తుడై

యరుదగు శక్తికుండలిని

యద్భుతరీతి సహస్రపత్రమం

దు, రహి వెలుంగఁగా నఘవి

దూరుఁడు తాపసి యుండుఁ డిద్దుహన్. ౯౦

గీ. బోధిగుహ పుణ్యగుహయి పొదలి యోగి

పుంగవాళికి నావాసముగఁ దనర్చి,

విశ్వమోక్షార్థకల్యాణవిభవమునకుఁ

గారణం బగు నాచంద్రతారకముగ.

౯౧

మా న వో దం త ము *

సీ. శ్రీవత్సలాంఘనాస్తతరక్షకుండు న

కలచరాచరపిశ్వుకారణుండు

పరమాత్ముడు శ్కటప్రళయపాథోఘని

వటపశ్రిశాయయై బాలులీల

కుడిపదాంగుష్ఠంబు గుడుచుకొనుచు నుండ

నబ్బలు నాభితోయజమునందు

జనియించి శారదాసహితృడై విధి వేద

మంత్ర రాజములఁ జిస్త్తయునిఁ బొగడి

గీ. దేవ! భవదీయ మైన యాదేశములను

దివ్యసంకల్ప! ఘటయింతుఁ దెల్పు మన ని

ఖలచరాచరరూపసంక్షీర్ణజగము

స్మప్తి సేయంగఁ బరుఁ డాజ్ఞ సేసి సంత.

౧

సీ. మొనలఁ బ్రళయమహాంబుధుల నింకించి త

ప్రబ్రహ్మాండభాండంబు బయలు వఱిచి

మిట్ట పల్లంబులు మేరలు తెలియఁ జే

సి గిరుల నదుల విశేషముగను

* ఇందు నన్నియట్టాఁ గునియత్రి సనియమముల ననుసరించి పదనాలువిధములగా నీసంగ్రహము గలవు.

నిర్మించి తరులతానినహంబుతో మృగ

పక్షికికీలంబు లిపాంజాతు

లగునట్లుఁ గల్పించి యఖిలసురాసుర

యక్షగంధర్వాద్యనంతసృష్టి

ఆ. యందు మనుజులొక మమరు చాతుర్వర్ణ్య

నహితముగను గూర్చి విహితవృత్తి

నాల్గుభుజులయేండ్లు నరులకు నాయువుఁ

గలుగు నట్లు చేసె నలున నియతి.

సీ. మానవుల్ విజ్ఞానమానభనుల్ నిరం

తరహఃఖమున మున్గి తమమనముల

నాలోచనంబు లత్యంతంబు నేసి రి

య్యది యేమిక్కర్త మియ్యజాడు మనకు

నల్వ దేండ్లాయు వనాలోచితముగఁ జే

సెను మృగవిహారాదిజీవులకును

నెక్కు డాయువు నిచ్చె నిట్ యేటి యన్యాయ

మకట! యిట్టి యేడు లరుగు నిద్ర

తే. నరుగు శిశుతరు పదియు బరరుగు ముదిమి

భోగభాగ్యంబు లింక నేడ పుణ్య మేడ

విద్దియఁబ నేడ ముచ్చటల్ ముద్దు లేడ

మోన మయ్యెను మనకు మోమోట మేల.

సీ. వేదవేదాంగాదివిద్దియ లెట్లులు

వేదాంతసారినంపితి యెట్లు

భావజభవభోగబంధసౌఖ్యం బెట్లు
 పుత్రికాపుత్రసమ్మోద మెట్లు
 యజనాదివట్కర్త లాచరించుట యెట్లు
 సంసారమూ దరింప జాలు టెట్లు
 వభలు సిద్ధాంతముల్ సరసకావ్యము తెట్లు
 హుళకల్యాణసంపద లెట్లు

ఆ. మఱియు యోగవిద్య నెఱుఁగుట యెట్లులు
 వననివాసమానన మగుట యెట్లు
 పరమయోగ్యమైన సరజీవసంబు ని
 వ్యలత నొందె సకట ! నలువనియతి.

౪

సీ. కష్ట మియ్యది యని కాసిలి జనములు
 నవసి యూరటమొంది వివశు లగుచు
 దూలుచు బొక్కుచు మాఖిని చిక్కుచు
 బొగులుచు వండురి సగ మగుచును
 నశ్రుపూరంబుల నెఱుకనాతంబు
 తడియఁగఁ జెవులును గడియలు బడ
 బ్రహ్మ జేరఁగఁ బోయి ప్రాబల్యులను వాని
 సతీమనోహరముగా స్తుతి యొనర్చి

తే. మెచ్చజేసియు దేవ ! యమేయగుణుడ !
 వంత గలిగెను నలువదివత్సరంబు
 లల్ప మగునాయా విచ్చుట సకట ! మమ్ము
 గాపు పూర్ణాయువు నొసంగి కమలగర్భ !

౫

సీ. విధి యాలకించి యెవ్విధి వీరిఁ దృష్టుల

గావించు వీరలు భావిస్తృష్టి

కాధారభూతు లకారణంబుగ వీరిఁ

క్రొసెపుచ్చుట చాలదోన మనఁచుఁ

జింతించి, యుండుడు శీఘ్రంబ మీకోర్కెఁ

దీర్తును గృహిని గూర్తు మీకు

నాస్తృష్టియం దగ్రనందనల్ మీరలు

మిమ్ముఁ గాడిన నాకు సమృతంబె

.ఆ. యనుచు వాయసముల సప్పడ రప్పించి

గారవించి సుఖులె మీర లనుచు

క్షేమ మరసి వాని చెవిలోన బుజ్జవం

బొప్ప నరులఁ గూర్చి చెప్పఁ దొడఁగె.

౬

సీ. వినుడు వాయసము లవితథవృత్తిని నేను

స్మృష్టిఁ జేసితి నందు శిష్టులైన

మానవు లరియ ననూనసత్వొంచితుల్

నలువదేం జ్ఞాయువువలనఁ దృప్తి

నందక వర్షంబు లధిక మర్థింప మీ

మ్మిందు రావించితి ముందు వేయి

వత్సరంబుల మీరు వలచిన ట్లిచ్చితి

సం దిర్వదేం జ్ఞనవంగ మీర

తే. లిందు వీరికి నయను వే తొండుమాట

లాడఁ జన ది ప్లదేమని యందురేసి

వేయిహోయనములు మీకుఁ గాయ నూత్ర
కష్ట ; మం దిర్వ దఱిగినఁ గాదె మేలు.

2

సీ. వెనుకటికల్పంబు విలసిల్లి నప్పుడు

పాపభూయిషానుతాపరహిత

జీవనంబులచే విశేషమా ప్రార్థ

మనుభవింపఁగ నిష్ఠి మనుగడకును

దావల మైతిరి ధర నొక్క కష్టంపు

నిసము తోచును వేయి దినము లట్లు

నుఖజీవనం బైన వో యుగంబైన త

త ణమ యేగెడు నొక్క తణము వోలె

త. కనుకఁ జింతవీడి ఘనమని యెంచక

యాయ వలయు నెన్న వాయనములు

సమృత్తించి యొకవర్షమును బ్రార్థించి

ధాత తోడ ననె వినీతవృత్తి.

౫

సీ. దేవదేవ ! వినుము నీవ సర్వాత్మండ

వీవుఁ బ్రక్తి నయట్లు లిత్తు మిర్వ

దేండ్ల, నరుల్ నల్వదేండ్లు నిండినవెన్న

మా యాయువుఁబూని మననయద్ధ

మాలక్షణంబులఁ బోలి చరించెడు

నట్లులు నేయు, మా కంతె చాలు

నని యేగ, మనుజులకును వాయనంబుల

యాయువు నిర్వదేండ్ల విహతముగ

గీ. నిచ్చి తోడనె చత్వార మిచ్చి యిట్టు
నట్టుఁ జూచుట బెదరుచూ పన్యరీతి
హీనదృష్టియు శారవహీనవృత్తి
కాయశోషణాదికములు గలుగఁ జేసె.

నీ. మోదంబుతోడను భేదంబుఁ బెనఁగొన
మానవుల్ ధాత సన్తానమునకు
మెచ్చియు మెచ్చక యిచ్చవచ్చినరీతి
గునగునల్ వోయిరి కొందఱు అందు
కున కర్వదేడులే ఘనమని యిచ్చె నీ
యర్పది యేమూల కగుచు జూడ
నడుగుఁ డింకను బ్రహ్మ, నడుగక పోయిన
సమయం బెట్టకం చనెశి మాట

ఆ. వినరె మీర లలిన వివశించి యెల్ల రో
యనఘ ! చాల దాయపని వచింపఁ
గోపపడక తీర్చుకోరె నాతఁడు చాంఛ
నోపినంతవట్టు శాప మిడక.

నీ. కానలోపల నొక్కకోసలో నున్నట్టి
ఘనతరోలూకసంఘంబుఁ బిలిచి
మానవుల్ గోరినదాని నెఱింగించి
కాకు లిచ్చిన యీగి క్రమముఁ దెలిపి
వేయేండ్లయాయువు గా యొంగితిరి మీర
లద్దాన నిరుపదిహాయనముల

నిం డటంచును గూబరిండు నాదేశింప

విధి యాజ్ఞగాడను వెఱపు లేక

గీ. యోమహత్తుడ! యిడుదుమే మోర్చి మీర
లన్నయ ట్లిర్వదేండ్లు మాయాయువందు
నైన వారికి మే మిడు నాయువునకుఁ
దగినచిహ్నంబులను వారు దాల్చునలయు.

౧౧

గీ. అని చెప్పినంతఁ దద్విసయసంభాషణం

బును మెచ్చియును ఘోషములకు వరము

లోనఁగి వీడ్కోల్చి, యే నొనఁగితి నదుల కా

యువు సర్వదికిఁ జై మఱొక్క యిర్వ

దట్టి యిర్వదేండ్ల బిట్టు నగచుచును

గుడ్లగూబలతోల్కి- గూఢవృత్తి

నెవరి నెదురలేక వివశులై యేకరీ

తిగ హీనదృష్టితోఁ దేరిచూడ

గీ. నైన బదులుపల్క నైనను జంకుచు

నుమ్మటంచు మూల్గుచుట దేహ

బలము లేక మూలపలనను గూర్చుట

తగినచిహ్న మనియె సగియు బ్రహ్మ.

౧౨

గీ. ఇంతట నూరక చింతలన్నియుఁ బాసి

పోరయ్య మానవులార యనఁగ

ధాతవాక్యంబున వీతనంతోషులై

పోవఁ జూచియుఁ దనివోవ కునికి

మునుచేసి స్వస్తి యామనగడ నెన్నచి
 యేడుల దుగ్గశల్ చూడఁ గల్గి
 యును వామనంబులయును ఘూకతశులయు
 లక్షణా లివియని వీక్షనేసి

గీ. పూర్వకర్తఁపుఁ బ్రేరణమునను గోరి
 రిమ్ము మఱి యిర్వదేండ్లు మాహేశముఁ గోరి
 యాయు విఠక బాలు నోధాత యని వచింపఁ
 దృప్తిహీనులఁ జూచియుఁ దీన్ద్రస్పృశి.

౧౩

సీ. నట్టేటఁ ద్రోసిన నెట్టి దోసము లేదు
 నరుల కిం కెట్టులు పరము లిస్తు
 వినువక కినిమక కసరక కోర్కుల
 నిచ్చితి వానికే మెచ్చు లేదు
 తృప్తి జెంకనివాఁడు సప్తసంఖ్యాకంబు
 లగు దీప్తపములఁ జక్కనగునె తలఁప
 నియ్యదె పరమాయు వియ్యరగంబులఁ
 బిల్చి యిర్వది యిత్తు నిల్చు నూలు

ఆ. ననియు సర్పములను నాహ్వాన మొనరించి
 చెప్పనిర్వదీయ నొప్పి నవ్వి
 యేండ్ల నట్లె పయను నిచ్చుచోఁ దమచిహ్న
 ములను నరులు దాల్చువలయు ననుచు.

౧౪

సీ. అదియె కారణ మెనుబది నిండుసంత నె
 నరులకుఁ జహ్నంబు లరుదు గాఁగ

పాపజేడులు వోలె గోవిందుచును గాలు

సేతులు లేమియు బీడు గొలుతు

ముడుతలకుంబునంబు విడురీతి జరంబు

వ్రేలుట నిగనిగ లోలి గనుట

నేత్రంబు లున్నను శ్రోతము వ్రేకుంట

శ్రోతంబు లున్న వో నేత్రహీన

గీ. భవనంబును దొరికి దావులేమి

కానికష్టంబు లంపదన గల్గి చెడుట

శోషణం బంపి నెఱపిడు వేషమున్న

గర్వాజీనన లయు నక్రిగాయు లగుట.

౧౫

నీ. అన లింకను : లు మోసంబు వేల మీ

రిండ్లకి జనియు మోతేడ్లబ్రతుకా

మత్తరంబులు మాని సత్సహవాసంబు

దోడను బొందుడీ కూడ ననక

యని ధాత చెప్పగ విని యర్వ దేకులు

కొని తెచ్చు కొంటమి తీనది పలదె

నల్వ దేడులు దాట నిల్వడి స్వర్గంబు

జెందునాతిడు ధన్యుడెందు వృద్ధ

ఆ. దశను శత్రులైన పశపడ గూడ నం

చనుచు నేగి రాదిమనుజు లిట్టి

దాని వినన జదుచ మానవోదంతంబు

మిగుల శుభము లెనగును గని పాయు.

౧౬

యోగిని

చ. ఒకడను బంధు లింటను మ

హోతృవముగ గన నూరి కేగుచున్
శకట మొకండు మార్గమునఁ
జాగుచు నండగఁ బూర్వమిత్రుఁ డం
దొకరుఁడు బాలు నొక్కని న
నూహ్యరుజాతురుఁ దాను నవ్వయున్
వికలమనస్కులై కొనుచు
వేగమె పోవుటఁ గాంచి యంతటన్.

౧

ఉ. ఆతనిఁ జూచి నే నపుడె

“యచ్యుతుఁడా యెటఁ బోవుచుంటి వెం
తో తడవయ్యె నిన్నుఁ గని
తోడుల కందఱికున్ శుభంబె గా,
భీతిలి నట్లాకించుక గ
భీరత వాసి నటుంటివేమి ? నీ
వీతటి నిట్టు లుండుటకు
హేతు వదెయ్యది ? పీరలెవ్వరో ? ”

౨

చ. అన ననుఁ బోల్చి యాతఁ డను

నద్భుతమున్ ముదమున్ దలిర్ప “నో
యనుఁగువయస్య ! యింతపుడె
యల్ల బడిన్ నినుఁ గంటి నేర్పుచున్

విను పదియేడలయి మనము

వేర్పనిన్ బదినూర్ల యేండ్లటల్
మనమునఁ దోచు నాకు శుభ

మా గృహమందలి యెల్లవారికిఁ ? ౩

ఉ. పాప మదేమొ దాశరథి

బాబుకుమారుడు వీడు బుద్ధిసం
దీపితుఁ డౌచు విద్వేలను

దెల్పిని దేటను కేర్పుచుండ నే
పాపపురోగమో సుఖము

బా డొనరించెను సంధి పుట్టి సం
తాపముఁ జెంద వీని నిజ

ధామముఁ జేగుపఁ గొంచుఁ బోయెదన్. ౪

క. ఈముదుసలి యీబాలుని

వేమఱుఁ గనుపెట్టియుండి వివిధపదార్థ
స్తోమంబుల నిడి పెంచెను

నే మఱక, దురంతదుఃఖ మెట్లొచ్చు నొకో. ౫

ఉ. బాలునితల్లి చిన్నపుడె

పడ్డది మృత్యువుకోరఁ దల్లి కాఁ
బోలు నటంచు నెల్లజన

మూలే భ్రమఁ జెందెమరీతిఁ బెంచు గో
రాల భరించుచున్ గనిక

రంబున సాదరపూర్ణ చింతయె

యీ లలనామణిన్ దెలియు

మీతనికిఁ దలితల్లిగా నఖా.

౬

ఉ. అన్న ! బిరాన గమ్మ నుఖ

మా ? మఱి యెక్కడ నుంకి వింతనే

పెన్నగరాక చిక్కితి వి

కేమియు వింశలు లేవుగాదె ! యా

కొన్నది బొడ్డులెన్నువుడె

కొందువు పాలును బువ్వయంచు నీ

చిన్నికుమారునిఁ గని న

చించును శరెచి యవ్వ కొఁగెట్.

౭

ఉ. ఎన్నడు గావు పెట్టి యిటు

లేటికి యీగతి నున్న వాడ వం

చెన్నియొ రీతులక నడని

యింగువ బీరయొ నా మిఁకేమొ యా

పన్ననిఁ జూచి మందల న

పారకృప దిసిపించు మంచు న

త్యున్నత మైస యవ్వనియ

కొండు లిఁకన్వరు సాటి రాదుగా.

౮

ఉ. పెన్నిధిఁగొం దలంచుకొను

బిడ్డను పేదటికంబునందు నా

పిన్నను బ్రోప కన్నపిస

పెద్దలకాళుల గడ్పులన్ స్పృశిం

చుక సయశీల బాలకుని

శోక మడంచును సౌఖ్య మిచ్చి సం
పన్నుని నేయు విద్దియలు
పట్టాడంగు జేయు నిత్యమున్.

౯

ఉ. ప్రొన్న పేర జెందు బాలకుడు

పుణ్యములున్ ఫలియించు జ్ఞానసం
పన్నుడగున్ మదీయ మగు
ప్రాణము స్థాపకమై తరించు నా
పన్నశరణ్య వేడుగును

బాలునిఁ బ్రోవ నహర్నిశంబు మా
యన్నయశంబె చూడమని

యూశల నుండును సంచు బల్కెడున్.

౧౦

ఉ. ఎన్నికఁ గన్నానట్టి భావ స

భీష్మముల్ నెఱవేఱి నట్లు బల్
మన్నునఁ జందినట్లు లా
మాసము లన్నియుఁ బొసినట్లు పి

ద్యమునఁ మొసె యట్లు భవ

తారికమోదము నందనట్లు తా

నెన్నెడు, నస్వ బాలకును

భేద్యుల పూరిణమందు వేళలన్.

౧౧

శా. అంచుండన్ జ్వరిసంధి హెచ్చుటను హా

హాకారముల్ నేయుచున్

బంచల్ చింపుచుఁ దిట్లు తిట్టుచును నా

బాలుండు “రారో మిమున్

నంచిన దూరిచి బంగిఁ జేసెన నిదే

సత్వైకభీముండ నే”

సంచుక దూఁకెను బండి నుండి యపు డే

నాబిడ్డపైఁ బ్రేమచేక.

౧౨

ఉ. సాయముఁ జేసి బండి నిడి

చటలు దగ్గఱ బండివట్టెకున్

బాయని యట్లు గట్టి వెడ

పాటలు పాడకు నోరు మూయు మ

బ్బాయని మందలించి యింక

భద్ర మటంచును మిత్రుతోడ నే

బోయెద నయ్య మిత్ర సెల

వున్ గొనినా విని యవ్వ యిట్లనున్.

౧౩

ఉ. “ఓయి మహానుభావ! నిలు

మొక్కటిఁ గోతెడఁ జెప్పి యేగుమా

నాయనుఁగున్ని సుంగితం డ

నామయుఁ డయ్యెడు మార్గమేది తం

ద్రీ! యిటువంటిరోగముల

నెక్కడ నైనను జూచి యుంటివా?

నాయెద చల్లఁగాఁ దెలుపు

నామనుమండు మనంగఁ జయ్యనన్.

౧౪

ఉ. ఈపసికూనకై వారి హ

రీ! యిడుకొంటిని నాదుప్రాణముల్

ప్రా పితఁ డంచు నెందితిని

భాగ్య మదెట్టులు గాఁగ నున్నదో

శాపము వెట్టినట్టు లిటు

సంధివ మయ్యెను పాడురోగ మీ

తేవకుఁ గోలుకోనియెడఁ

దీటుదు నూతనో గోత్రనో తుదిన్

౧౫

శా. ఈ రీతిం బరితాప మందుచుఁ గరం

బీరెల్లుతో నెవ్వ నా

తో తెప్పార్పక చూచి పల్కుఁ గని తో

స్తోడన్ భయం బందితిన్

బీరా లెచ్చటి కేఁగెనో కడుదిగుల్

బేటెత్తె నాయుల్ల మం

దారాత్రిన్ గల లేమి వచ్చెడునో యం

చైనన్ ధృఢిం బూనితిన్.

౧౬

ఉ. ఆశ య దెట్టిదో నరుల

నందనిమ్రాకులఁ బండ్లు గోయఁగాఁ

బాశము వైచి లాగు, నది

వారిని ముగ్ధింప వాని నక్కటా

లేశము గడ్డి పోచఁ గొని

లేవఁ దలంపిడు, దప్పిఁ దీర్ప నా

పోశన మెండమావుల ర

యంబున జేయఁగ నూహఁ గొల్పెడున్. ౧౭

క. ముడుతలుగలమోమును నన

బుడుతకునై భీకరముగ ముడిచి యమునకున్

జడుతునె నే నను నీయమ

పడఁతులు సాహసిక లనుచుఁ బల్కరె ప్రాజ్ఞుల్. ౧౮

మ. అని చింతించియు నిల్లు బల్కితని నే

“నమ్మా దిగుల్ పెండఁగా

ఘనమా యియ్యది గోబఁదీటును గదా

గన్గోమె ప్రాణాలపై

ననుమానంబును గొల్పుజాడ్యములు వే

లం దిద్ది యేమాత్రమా

వినుమా! నాటికినాఁడు తగ్గు నిద సా

ధ్వీ నమ్మ నామాటలన్ ౧౯

చ. అస విని యవ్వ యిట్లను మ

హామతి నీవు వదించినట్లు గా

గనుదునె యంతభాగ్యము న

ఘంబులు దీఱఁగ వంత లన్నియున్

జనునటు పల్కినాఁడవు స్వ

సంతతి వర్ధిల వేయివత్సరాల్

మనగదవయ్య పుట్టుదు ను

మా ఋణ మీఁగఁగ నీదుకడ్పునన్. ౨౦

క. అని ముదుసలి యనుచుండఁగఁ

గనుఁగొని మిశ్రుఁడు సెలవుఁ గైకొని యేగన్
జనియెను శకటము నే నొకఁ

డన నిల్పితి విస్మయం బెడందన్ గడువన్.

౨౦

చ. ముదుసలి చూపుచుండిన య

మోఘపుబ్రేగుము మోహ మంచుఁ ద
న్నదుతరచిత్తస్మృతియె చు

రిష్టపుఁజంచలభావ మంచు మం
చిగయను నేపాలని వ

చింతురు పామరు లైన వార లా
యదనఁ దదంతరంగగత

నూ పు మోక్షస్థభావ మెంచకే.

౨౧

ఉ. బాలునిజీవమే తినదు

భావచూసందుఁ దదేకవృత్తితోఁ
గాలము దేశమున్ గడువఁ

గల్గినరీతిని నిల్పి భేదమున్

బాలుపడంగ నీక హృది

వారణఁ జేసియు భ్రాంతి నవ్వ యీ
పోలికఁ గర్మయోగమును

బూనిన డించును నూహ నేసెనన్.

౨౨

ఉ. తల్లియొ తండ్రియో హితులొ

తాతయొ యవ్వయొ మేనమామయొ

పిల్లల సాగు చోపికను

విష్ణునికార్యము నిర్వహింపగా

నొల్లనిచో జగంబునను

నూర్జితవృత్తిని వృద్ధి గల్గుచే

పల్లవపత్రపుష్పములు

పాదప మందునె పెంచ కుండినన్.

౨౪

క. బ్రహ్మోపాసకయోగియు

బ్రహ్మర్షితచిత్తవృత్తి భక్తవరుండున్

బ్రహ్మవిచారజ్ఞానియు

బ్రహ్మనకాత్మ యవ్యపాటియె యందున్.

౨౫

స హ న ము

(లార్డు వాలన్షియాచరిత్రనుండి గ్రహింపఁబడినది.)

శా. శ్రీరంజిల్ల దిగంతకీర్తియుతుడై
 శృంగారధామం బనన్
 బేరుం గాంచుసిరంగపట్టణమునన్
 విఖ్యాతకర్ణాటరా,
 బ్యారూఢుండగు మైదరాలిసురధా
 ణాంకున్ బ్రశంసింపఁగా
 నేరన్ జాలునె ధాతయైన యతనిన్
 నిర్మించువాఁ డేనియున్.

౧

చ. ఒకపరి రంగపట్టణన
 మున్నతమాధవగేహమందునన్
 బ్రకటముగాఁగ హిందువులు
 నచ్చె నివే తిరునాళ్ల టంచుఁ గో
 రిక లిగురొత్త బూర్వమగు
 గీతిని నుశ్నవము ల్పటించి నే
 నకుఁ జనుదెంచినట్టి బహు.
 భక్తజంబులు గూడఁ దోడరాన్.

౨

ఉ. శ్రీలలనామణిన్ హరినిఁ
 జిత్రనిభామవస్త్రగంధతాం,

బూలసితాభ్రంశంకుమను

పుష్పవినిర్జితమంజునానుపూ

జాలలితంబుగంగ బహు

చామరదండసితాత పశ్రముల్

బోలంగ దాల్చి హేమమయ

పుష్కరధంబున నూరి వేగంగన్.

3

మ. కదలింపంగ నికేమి చెప్పుదును ద

త్కంజాక్షనద్వైభవం

బెదురన్ మ్రొక్కెడువారు హరితులు పం

డ్లీయంగ నేతెంచువా

రుఁ దగన్ గీర్తనఁ జేయువారును నటుల్

రోదోంతరం ఒంతఱన్,

మృదువాద్యంబుల నింపువారు నగుడున్

సిన్ధుమై యొప్పినన్.

౪

చ. ఇటువలె వీధులన్ జనుచు

నెచ్చట నాగక యుశ్శచంబు నా

దట నొకచోటఁ దుర్కలకు

ధర్మగురుండగు “వీరుజడ్డ” యొ

గతికఁ సియింటిముందు చన

గానతఁ దుగ్గుడు విగ్రహంబులన్

బటుగతి నిర్చ సేసెడు న

వాచ్యుల దండన సేతునం చొగిన్.

౫

ప్ర. ప్రేక్షాచ్ఛా త్రుల్సహాయం

బెగురుచు జనుదే బిట్టుగా నార్చి చంచ
 ద్వీతాగూతాగ్ని దీప్తు
 త్పెలుచగ. తీయుచున్ భీమకండంబులున్ రాల్
 కాక్షేయంబు ల్లనాదు [హంబున్
 ల్లకముల గొనియున్ క్రూర్య మొప్పు మ
 బ్రహ్మభం బొంకపట్టుల్
 పరిపరివిధులక బా దొనర్పంగ నంతన్. ౬

ఉ. ఉత్సవ హంశయన్ జెడియె

నధునుడై నగు “వీరజిత్త” యన్
 గుత్తితువర్తింబు ను
 ఘోర మి డంచును హైదరాబాద్
 నత్సలుడై నవానికి న
 వారితపద్ధతి హైం నవావభుల్
 తత్సముఖంబునన్ దెలుప

దా విని చింతిలి యాతఁ డిట్లనున్.

2

శా. “ఏమీ! యాతఁడు నింతఁ జేసెన కడన్

హేయంబుగా నంతిలో
 మీమానం బెటుపోయె పూరుషులె కా
 మీ రెల్లరున్ బారిపోన్
 నామాన్యండుగ వీ రటంచు జడియం
 గాబోల దిప్పట్ల రే

పే మీ రందఱు నుత్సవంబుగొని యా

వీరున్ వడిగ్ గెల్వడి. ౩

౪

చ. అనువచనంబుతో హృదయ

మం దుదయించిన ధైర్యనంపదన్

మునువలెగాక యాయుధస

మూహముతోఁ గడునుద్యతు ల్వసన్

బనివడి యుత్సవంబుగొని

వచ్చిరి మైదవు లట్టవీరు నిం

టిని గడువంగఁ బోవంగ న

డిన్ గని యాతఁడు నిశ్చితాత్ముడై. ౪

మ. వినుఁడి శిష్యులు కాఫరు ల్లరగా

విచ్చేసినా ర్బద్ధితే

కనుమానం బింక నేల నాశనముగా

ఖండింపు 'డల్లాఖుదా'

యనుచున్ విగ్రహపూజ నేటనె ముగిం

పొ లోకమం దన్నముల్

చనుఁ జేయంగ నటంచనంగఁ గుపితు

లర్జించి వారందఱున్. ౫

౬

మ. స. గరువంబు ల్లీర దూకన్

గని హరిధజనల్ గట్టిగాఁ జేసి 'హిందూ

వరు లెల్లన్ తీక్షణుడ

ప్రముఖబహువిధప్రధానములన్ వే

మరు వీరున్ వానిశిష్యుల్

మరణభయసమున్నతులై పాటిపోవన్

దరుమంగన్ విష్ణుసేవ

ల్లదుపరినిఁ బ్రమోదంబు నిండంగఁ జెల్లెన్. ౧౧

చ. ఉనురులు మేన నుండ్లియును

నూరిక చచ్చినవాఁడువోలెఁ దా

ననురుసురై యొడల్ రుధిర

మంశట నిండంగఁ దూలి యయ్యమో

దెన యిఁక యేది నా కనుచు

దీనముఖంబున సశ్రుధారలున్

వినవినహర హైదరుని

వీటికి నేగియు వీరుఁ డిట్లున్.

౧౨

క. హిందువు లందఱు సత్సన

మందు ననున్ శిష్యసంఘమంతటి జీవం

బుం దొఱుగఁ గొట్టిరయమో!

యిందర్బుల శిక్షసేసి యేలుము నన్నున్.

౧౩

క. అంటయె తడవుగ హైదరు

“గంటిని నేరం బిఁకేమి గావలె మీరున్

గంటిరి యర్హఫలంబుల్

వింటిని మీచరిత మెల్ల వీనులు మెచ్చున్.”

౧౪

చ. అనుటయు “వీరుజ్ఞుడ” విను

హైదరలీనూరధాణశేఖరా

మనది మహమ్మదీయమత

మూర్ఖము విగ్రహపూజ లేని దీ
జననుతరాజ్యమున్ మతము

చాయన వర్తిల నొప్పు నీవుచున్
ఘనుడ మహమ్మదీయముగఁ

గ్రాలెడురాజ్యపుజక్రవర్తినిన్.

౧౫

ఉ. లం చిటుపల్కు “వీరు” కయి

హైదరు గిట్టిన మల్లి తీవ్రత
గాంచుచుఁ బల్కె నేరివచ

నం బిది? రాజ్యము మహ్మదీయమే
యంచును నేను దానికి న

రాధిపుడంచు వచించినాడనే
యించుక యెస? యిట్టివిధ

మెన్నఁ డెఱుంగను మాను వంచనల్.

౧౬

ఉ. వంతను మాని యేగు మన

వాక్కుఁ గవల్చుగ లేక యొంటరిక
వింతలు వాదము లైలివి

“వీరును” నాతని బుద్ధిఁ ద్రిప్పగా
నింతయుఁ జేతగాక సుమ

హీవిభుపైఁ గలకోపభావతన్
బంతముఁ బూని యేగెను ని

వాసముఁ జేయఁగ “ఆరకాటునన్.”

శా. ఆర్కాట్టట్టణముందు నెక్కడ నుఖం
 బావంశయున్ గానకే
 తర్కం బెంతయుఁ జేసి తుట్టతుదకున్
 దా నేగె మైసూరికిన్
 కర్కటం డిశఁ డందు హైదరు బహి
 మ్మొరంబుఁ జేయింపఁగాఁ
 గోర్కు ల్లానియు “వీరు” చెన్నపురిలోఁ
 గోల్పోయె జీవంబులన్.

౧౫

పెద్ద మైతి *

వృక్షమా ! నీవు పుడమిని వీడి తయ్యో !
 పాడుపెనుగాలి యెంగుండివచ్చె నీకు ?
 ఎన్నియెన్ని యొజన్తంబు లె త్తియె త్తి
 సుతయైనను మనమున శాంతిలేక
 భవజుధిపీచిడోలికా భ్రాంతినుడి
 విశ్రమముఁ జెందఁ గోరియు వృక్ష మైతి
 వేమహామహుఁడోగాని యిందఁకంఠ
 బీజమును నాటెనో లేక సాజమైన
 గుణముచేసెన బండుఁ గొని తినియును
 విత్తనము రాల్చె నేర్పిజన త్తమంబా
 పుట్టి పెరిగియు నానిని పురికిగండ
 ములను గడచియు మేకఁముఁము గడచి
 ఏచి నింగికి నెగసియు నెల్లదిశలఁ
 గడకఁ జిమ్ముచు శాఖలు వెడలుచుండ
 నూడ లెల్లడఁ దించియుఁ జూడఁజూడఁ
 బ్రళయతాండవమందున బాహువితతి
 లోకముల నాక్రమించునాలోచనమునఁ

* ఇది కీ॥ శే॥ నామిశ్రులు శివపురపు నాగవీరయ్య ఎం. ఏ. గారి
 ప్రోత్సాహమున మొట్టమొదటఁ బ్రకటించితిని.

సూరముగఁ జూచు మారటరుద్రభంగి
 బలి నణంపఁగ బ్రహ్మాండభాండ మెల్లఁ
 బాసములఁ బెంచు మామనస్వాచారీతి
 భయముఁ గల్పించుచుండియుఁ బ్రాణిరక్ష
 ణమున నేమటకలు శరణంబ వగుచు
 ముందు గర్జించియున్న వృషిమోద మిచ్చు
 మేఘుఁడోయనఁ గరుణ సమోఘ మగుచు
 తుల్యమే లేని నీ విష్ణు దూర మైతి
 వృక్షమా ! నీవు పుడమిని వీడి తయ్యో !
 పాడు పెరుగాలి యెందుండినచ్చె నీకు ?

౧

చల్లదనమునకై యల్లనల్ల జేరి
 పండులను మెక్కి పొట్టల నిండఁ జేసి
 పక్షు లెల్లను నిండు మెచ్చి ఒహువిధముల
 కుహుకుహూయంచుఁ గోయంచుఁ 'కూ'యటంచు
 కేవు మనుచును గీచని కెక్కు మనుచుఁ
 గడు మనోజ్ఞముగాఁ గూసి కలసిమెలసి
 మిధునములుగూడు నవ్వంపుమేటిప్రేమ
 మగదియాపక్షి తనజంబ మగువపక్షి
 కిట్టులను "ప్రేయసీ ! విరు మేవి ముద్దు
 లివిగొ తెచ్చితి ఫలముల నింపుఁగులుక
 నవసుధామాధురీధురి నవఘళించు

ప్రవిమలజలంబుఁ బుక్కిటఁ బట్టి తెత్తుఁ
 బ్రేమసామ్రాజ్యపట్టంబు ప్రియము మీఠ
 నిదిగొ కట్టితి ముద్దుల నిమ్మ చెలియ *
 యనిన సిగ్గునఁ దలవంచు చతివఱక్కి
 ఋతువు నీక్షించి యానక్కిఁ బతినిగూడి
 గర్భము ధరించి కల్గెడు సృష్టకులకుఁ
 బూరులను బుల్లలను మఱినార నాఁచు
 తెల్లఁ గొనివచ్చి నీడంబు నేర్పరించి
 గ్రుడ్డులను బెట్టి పొదిగియు బిడ్డలఁ గని
 పెంచి పోషించి యాహార ముంచి, నుంచి
 చెడ్డ లెఱుంగక పిల్లలజీవములను
 పొట్టఁ బెట్టుక పుట్టినో మిట్టిపడెడు
 పాడుపాములచేతకు వగచినగచి
 మైన నీయందె సశతబద్ధానురాగ
 వృత్తి నీవె స్వర్గం బని హత్తియుండు
 పక్షిజలంబు నడవుల పాలుచేసి
 వృక్షమా ! నీవు పుడమిని వీడి తయ్యో!
 పాడుపెనుగాలి యెందుండివచ్చె నీకు ?

౨

“పరులయుపకృతికై చెల్లు ఫలముఁ గాంచుఁ
 బరులయుపకృతికై నదు ల్పాటుచుండుఁ
 బరులయుపకృతికై యూవు పాలు పిండుఁ

బరులయుపకృతికె కృపాపడులసిరులు*
 ఎండలో నీవు మాడియు నెల్ల వేళ
 లందు నొరులకు సచ్చాయ లందఁజేయు
 తనకుఁ గానిభర్తంబునఁ దనరుచుందు
 వట్టినిర్వాప్యజకారణ్య మరుకుగాదె.
 మండువేసవియందున నెండ గాలి
 గ్రక్కు-సిప్పులచేఁ జెవు ల్గడియలుబడ
 నెంతయో నప్పిచే జిహ్వ తెఱిపోన
 వ్రేలఁబడుతనశిశువుల వ్రేలఁ జూపి
 పురపురసబొక్కపాదము ల్బాన్చలేక
 తరుణి విశ్రమ ముద్ధింప దాని జాలిఁ
 జూచి పథిలకు నీడకై వేచియుండి
 వృక్షమా! నిన్ను గాంచియు వేడ్కఁ జెంది
 లహహ! యూశీతిలచ్చాయలంచుఁ బొగడి
 తనగుమూటల నెట దించి తాను వేగ
 నలిలములఁ దెచ్చి శిశుకలకిలము మాన్చి
 పూరిఁ బుల్లలఁ జచ్చుకై పోయి తెచ్చి
 కాంత వంశినిఁ దిసి తొలు గఱునుచును
 ద్రేపి యంఘ్రభోజనా ల్దీరఁగానె
 నరసనర్తోక్తిసుధురసాస్వాదఁ మునఁ
 బ్రొద్దు తూలినయందాక ప్రొద్దుపుచ్చి,
 పుల్లలను రాల్చి పెథకలు నల్ల మలరఁ

బైకిఁ జూడఁగ మలమును వారిముఖము
 లందు రాల్చెడిపలుగాకిక్రిందుఁదనము
 గాడఁ దిట్టియు, నీవె స్వర్గం బటంచు
 మెచ్చులకు నింటికడ కేఁగి మెప్పు జెప్పు
 నట్టిసౌభాగ్యగరిమింబు నడివిపాలు
 చేసి పోయితి వృక్షమా! వీనమైన
 మమ్ము దయఁ గనవై తివి మానసమున
 వృక్షమా! నీవు పుడమిని వీడి తయ్యో!
 పాడుపెనుగ లి యెందుండివచ్చె నీకు.

3

పూర్వకాలాన పుణ్యపుఁ బురుషు లెవరో
 నీడుమ్రోలకు జలివేంఱ నిర్దితముగఁ
 జేయఁ జతుఃత్వమునకు నజేయయైన
 ప్రాథయా నా ప్రపాపాల పాంథుఁ బిల్చి
 “నపశిన్షకోమణుగు నట్టిదేహ
 మతికతోరపు జైత్రసూర్యాశిషమునఁ
 గందె డస్సితి ఓట నిల్వ. మిందుఁ గనుము
 చంద్రచందఃసశీషలచ్ఛాయ భివిగొ
 గగనగఁగాతరంగిణీకాంతజలము
 నపహసించెడి నిర్దిలాశ్యంతసురభి
 శహితజలపూరములఁ దృప్త రహిత మగును
 సుందరాకారమస్తధశోభి వీవు

నేను సవయాపనోద్భాసి నేమిచెప్ప
నొక్కరుండవు నీవు నే నొక్కరితను
పైనఁజెప్పఁగఁ ద్రవ నన్న బాధ నేయు
నీవ యెఱుఁగుదు చతురత్వనిధివి గాన
యనెనునత్కృష్ణ కాలంబు లంతమంద
వృక్షమా! నీవు పుడమిని వీడి తయ్యో!
పాడు పెనుగాలి యెందుండివచ్చె నీకు.

౪

ఊరిలో బాలు రంగులు నూరు వెడలి
యతివిశాలంబునని చేరి యతిముదమున
గ్రోతినమ్మంచును బ్రొద్దుగ్రంక నాడి
“మనసుసంచని చీకిట్లు ముసరుకొనియె
బ్రహ్మరాకాసి గల దిట బారిపోద”
మంచు బరుగెత్తును వార లజ్జ లరయ
నిత్యసి ర్తలసుకృతహాసిదునాత్మ
దుష్టభూతాళి బారింగఁ దోలలేదె
వృక్షమా! నీవు పుడమిని వీడి తయ్యో!
పాడుపెనుగాలి యెందుండివచ్చె నీకు ?

౫

ఎన్నో పశువులు నిను జేరి యెండలందు
గుములుగా విశ్రమించియుఁ గోర్కె దీర
నొండొరుల మేనులను నాకి యొండాకవడి

మండమలయూనిలంపుటానంద మంది
 పోవుచుండును ని న్నేరు పోలగలరు
 జీవరాసులకోట్లకు జీవ మైతి
 విప్పు డెవ్వరిగోడునుఁ జూడకుండ
 వృక్షమా! నీవు పుడమిని వీడి తయ్యో!
 పాడుపెనుగాలి యెందుండి వచ్చె నీకు ?

౬

నీదుక్షమ నెన్నఁగా భువి నెవరితిరము
 వర్షములు రాగ నెండలవాడితనము
 వేడిగాడ్పులనిష్ఠురవితతపరుష
 బాధ లన్నియు మఱచెదు సాధుతమమ
 శీతకాలమునందు సశేషవర్ష
 బాధలను విస్మరించెదు ప్రథితమతివి.
 ఎండకాలాన శీతపుగండుచలియు
 ఆకు రాలుట మోడుపై యఖిలదుఃఖ
 మనుభవించుట మఱచెదు పినుతిఁ గనుదు
 నిత్యసుఖవయి కాలంబు నెఱపుచుందు
 బాలకులు కోరికొప్పుంచు లోలి నాడి
 నిన్న గలచినచెయ్యము ల్నెమ్మనమున
 నిడవు ఫలములకై రాళ్ల నిట్ట నట్ట
 లేయువారిని, విస్తృత కిషియనాకు
 యోగ్యమగు నాకు లంచెను భాగ్యహీను

నామధంబుల పాలివి యంచుఁ జెప్పి
చెక్కులను దీసి వ్రేళ్లను జదుకఁగొట్టి
సట్టిదుర్గారజనులను నా ర్తిపరులఁ
చిచ్చునకుఁ బుడకలంచును బచ్చికొమ్మ
లచ్చుముగఁ గొట్టి యెండించు మ్రుచ్చజనులఁ
జెగడ నంభటిక్షమగల చివ్యచుతివి.

సార మింతైసలేని సంసారమందుఁ
దృష్టివలన నె మోక్షము ప్రాప్త మగును
క్షమవలన నెల్లదోషులు నమలు లగుదు
ర నెడుభావంబు యోగుల కందరాని
దాసిఁ జాటితీ వినోభు మానితమతి
ఇంక నీమూర్తికి జాలించి యిచ్చలేసి
శాశ్వతానందదుప్రప్రసౌఖ్యసౌఖ్యపదము
పొందఁగాఁ గోరి పెనుగాలిఁ జెంది తీవు.
నాకు దయనేయు కారంతి నాకసౌఖ్య
మిరువురముఁ గలసి యుచ్చట నిరివిరిగొని
మెలసియుండిము ; నాతాపములను జెప్పు
మీశ్వరునిమ్రోల నన్నుఁ దరింపజేయు
మోయి పృథుము ! మోక్షము నూనినావు
లేరు నినుఁబోలు ధన్యులు లేరు లేరు
లేరు కని ముజ్జగంబుల లేరు లేరు.

ఇ రు వ్ర రు

గీ. మనమనం చనఁ జీకట్టుల్ మునగుకొనియె
 ఘనఘనభారిమురు మీతి తనదుకుగులు
 కాటుకల మించి నల్లనై గ్రాలుచుండ
 నీలవర్షపుఁజీరను నెమ్మి దాల్చి
 కదలు ముత్తైదుఁను బోలియు దిశ లడర
 రేలతాంగి పేరంటము రిక్కలనెడు
 పిన్నముత్తైదువలఁ బిల్చుచున్న దదిగొ;
 పట్టపగ లీతలాడియు బాల్యచేష్ట
 లను గలంచినతుంటరులను లలుసుఱు
 దిట్టనట్టు నదీకాంత నీవిరి నణఁగె;
 గింగురు మనంగి శ్రోతముల్ కీచురాళ్లు
 వెడలి చెలరేగె; మూలల నడఁగియున్న
 గూబలు భయమూ గొల్పుచుఁ గూత లిడెను;
 దీర్ఘ గంభీరనిసడముల్ దిశల మారు
 మ్రోఁగుచుండఁగ; సర్పముల్ పుట్టలు విడి
 యెల్లయెడలఁ బాతాడెడు నల్ల మడల;
 నక్కలవిరావము లవె కోనల వినఁబడె;
 బక్షులు కుతములను మాని వృక్షములను
 గూండ్ల డాఁగెను; బొదిలును గొప్పచెట్లు

భీకరాకృతిఁ గన్నఁడె; ప్రేతగణము
 తోడ భూతిఁబు లాడెను; దోచెఁ గొఱవి
 దయ్యము లనంగ మిణుఁగుఱుల్ తళతళమని;
 యపరిచితమయి వ ర్తిల్లు నట్టిపల్లె
 టూరిబయల ఎనఁబున నుంటి నప్పు
 డిరువు రొకరికి నొక రట నెదురుపడిరి.

౧

పగటిసంజ డులెల్లను బడఁగ నొల్ల;
 శృతిపుటవిభేదకరశబ్దతతులఁ జెవులు
 పగుల దామ్ములుఁ జెలరేఁగ మిగుల ధూన
 రితము నగుపట్టణపథంబు సతము నొల్ల;
 రచ్చకెక్కి బిడియము సరమరి లజ్జ
 లేక భుజముల నెత్తి యనేకవిధులఁ
 ప్రేలుచుండెడువారల రీతు లొల్లఁ;
 బట్టబయలఁ బ్రగల్భముల్ పల్కునట్టి
 దుష్టమదమ త్రపురుషులతోడు నొల్ల;
 నొల్ల నాదముల్; చర్చలు నొల్ల; తగవు
 లొల్ల; వికటాట్టహాసంబు లొల్ల నేను;
 వలతు నేకాంతివాసంబు; వలతు రాత్రి;
 వలతు సిశ్యబ్దసీమలో వనపథములు;
 వలతు రిక్కఁగఁ జూడఁగ; వలతుఁ జింత;
 చూతు లోకంబు నేరిచేఁ జూడఁ బడక;

యట్టియే నప్పు కనుమేర నిట్టె చూడ
నిరువు రొకరికి నొకరట నెదురుపడిరి.

౨

దీర్ఘ వీర దేహముల్ తేజరిలఁగఁ
దవిలి నఖిశిఖిపర్యంతభవభద్ర
ధౌతవనసముల్ నిండుగాఁ దాల్చి కదిసి
గుసగుసలువోవు తెఱఁగునఁ గోరి నిలచి
రెవ్వరై యుందు రీనిశి నివ్వనమున
నొంటరిగ నుండ హేతు వేముండు నకట !
ప్రియుఁడఁ బ్రియురాలు నిస్తులస్రమ వెడలి
తమదుసంకేత మచ్చటఁ కగనొనర్చి
గూఢవేషములగు దాల్చి గుసగుసలను
బ్రణయమును దెల్పునట్టి సంతభాషణములఁ
జేయుచుంకిరో? అన్నదాత్ శ్రీల నపహ
రింప నేయింతఁ గన్నము సంసవలయు
నంచు నాలోచనములతో నలరి యిందు
నుంకిరో? లేక వీర యుద్ధండవృత్తి
వాఙ్మయ లొనరుప నీమెడ నాత్రమంది
గూఢముగఁ జంతసేసెడు క్రూరమతులొ?
అత్తదుండగముల నెంచ నవలి కేఁగు
నింటికోడండ్రు? కావలిబంటు లేము?
తంత్రసాధకులొ యేము? మాంత్రికవరు

లేమొ ? భూనంబు లయ్యెడు నేమొ ? యిట్లు
లిరువు రొకరికి నొక గట్ల కెదురుపడిరి.

3

ఎంతయో చింతఁ జేసితి, వింతపడితిఁ
గాని దరిఁ జేగ సాహస మూన నైతి ;
లోకవృత్తంబుఁ గూర్చి యాలోకపతిని
గూర్చి ప్రకృతిని గూర్చియుఁ గోట్లకొలఁది
యూహ లల్లితిఁ ; జీతటియును విశేష
ముగ నలమెఁ ; బ్రక్కలందున ముందు వెనుక
నెద్దియును దోపనయ్యె నమీక్ష నేయ ;
నిట్లు చింతించు చాస్తలి నెంత నేపు
కూరుచుంటినో యెఱుంగను, గొంతపడితిఁ
గోల్లుఁ గూసెను, గ్రమత దిక్కులును నుంత
తెల్లనగుచుండఁ దారలు తేజ మెడలి
యొక్కటొక్కటి గను జూతె ; నుదయరక్త
శోభ లెల్లడ వ్యాపించెఁ ; జూడఁజూడ
భానుఁ డప్పడు కన్నులవండు నయ్యె ;
క్రమతఁ గననయ్యె వసమును ; కట్టెదుటను
వల్లకా డున్న తెఱఁగును ? బఱఁగు టచట
నొక్క శైవసమాధి, యాప్రక్కలందు
నిలువుగాఁ బాతి నున్నము కలయఁబూసి
యొకటి కొక్కట కెదురుగా నుంచఁబడిన
శిలలు రెం ; డంత సంశయచ్ఛేదమయ్యె.

౪

ఇటులె తామసపూరితవృత్తినహిత
 మానసము చూచుఁ బ్రకృతిని వేసవేలు
 విధములుగ; భ్రమఁ జెందును వెతలఁ బొందు
 జ్ఞానభానూదయంబు నిస్సంశయముగ
 బహుళసంసారతామసబాధ మాన్పి
 ప్రకృతినిజవృత్తి స్పష్టఁ బయలుపఱిచి
 శంకలను బాపు నాపరసత్య మప్పు
 డనుభవించుచు వానంద మందు సరుఁడు.

గీ. దళశళలు గొల్పు కిరణము ల్దర్శనీయ
భాగ్యరేఖలువోలె దిగ్విర్గములను
వ్యాప్త మయ్యెను దెల్వితో నటలె జగము
తరణి యుదయించెఁ జిత్రపునరణి దివిని.

౨

సీ. విధుబింబనుఖగణిమధురశఁ గోల్పోయి
తొగకన్నె పిరహార్తిమొగము ముడిచె
మిత్రసమాగమామేయసౌఖ్యముఁ గాంచి
పద్మిని కాంతిసంపకలఁ బొడలె
ననోన్మహాపవృథా న్వేషణాత్వార్త
చక్రవాకద్వంద్వచయము గూడఁ
గునుమజమకరందగురుపానసంతుష్ట
మధుకరదంపతు ల్బలసి రేగ

గీ. గోత్రపాథోధితరుగిరిక్షేత్రవిహిత
నరసురాసురయక్షకిన్నరవిహంగ
మాపిపీలికబ్రహ్మచరచరప్ర
పంచ మెల్లెడ నవిశృన్విప్రభలు వెలుగ.

3

సీ. స్నానసంధ్యాద్యమహానకర్తముఁ దీర్పు
వేదపాఠానక్తవిప్రజనము
మంగళవాదిత్రమాగధగానప్ర
బుద్ధధర్మానక్తభూపరాజి
కల్యనిర్వర్తితకరణీయులై నిజ
వ్యాపారనక్తులౌ వైశ్యవరులు

భక్తపర్యుషితాన్నపుష్టులై నాగభు

గట్టి పొలముల దున్ను కర్షకులును

గీ. స్వర్ణకారకసౌచికచర్మకార

రజకశౌణ్డకలుబ్ధకరాజపురుష

తన్తువాయకశిల్పమార్దంగికాదు

లెల్ల రూనిరి నిజవృత్తు లినుడు వొడమ.

౪

సీ. ప్రత్యక్షదైవముఁ బ్రార్థింపరే యని

సకలసత్కారముల్ సలుపువారు

మూర్తిత్రయాత్మకపుణ్యరూపుం డని

ధ్యానమీలితచక్షు లైనవారు

సర్వదేహరోగ్యసాధకుండని నమ

స్కృతిశతగబులను సాగిలెడువారు

కష్టసంగ్రామప్రణాప్తశూరులగతి

యీతఁడే కనుఁ డని యెన్నువారు

గీ. స్వప్రకాశత మాయాత్మకప్రపంచ

మును సృజించియు వృద్ధిని బొసరిచియును

విలయమొనరించు నెట్టి యావిశ్వరూపుఁ

డుదితుఁ డంచని జనములు ముదితులైరి.

౫

కా క తీ య ప్ర శం స

సీ. ఆంధ్రక్షమామండలాఖండలుం డైన
 రుద్రభూపాలునిర్విద్రశక్తి
 స్వీయరాజ్యప్రజామేయరక్షణశీల
 గణపతీంద్రునిలోకవినుతకీర్తి
 రుద్రమాంబాకటాక్షౌర్రసుధాసార
 సిక్తవరితలోకచిత్తరక్తి
 వీరప్రతాపరుద్రాధానిహాస
 నాసక్తవరదండనాథభక్తి

గీ. కారణములుగ నెలకొనగలిగి సార్వ
 కాలికానూనకీర్తిని గంటివమ్మ
 మమ్ము ధన్యులఁ జేసె నీ స్మరణ నేడు
 రమ్ము తల్లిరొ! కాకతిరాజ్యలక్ష్మి.

సీ. భాషించితివి శైవఫక్కి సోమనలీల
 జానుతెన్గులఁ దే నెసోనగురియ
 వచియించితివి సొంపుఁ బచరింప నభినవ
 దండిపోకడల నఖండసరణి
 పోషించితివి రామభూవిభుకథ భాస్క
 రాదికవీశ్వరామోదఫణితి

ఉత్సహించితి యజ్ఞసత్సహసంబున

సుభయభాషాప్రౌఢి నభలు మెచ్చ

గీ. రంగనాథరామాయణరమ్యకావ్య

సారమునఁ బెంచితివి నుడికార మార !

మమ్ము ధన్యులఁ జేసె నీ స్మరణ నేడు

రమ్ము తల్లిరొ ! కాకతిరాజ్యలక్ష్మి.

౨

సీ. చాళుక్యధరణీశనదృష్టియుతదత్త

భద్రేభనంతతి బాళె ముండె

పాండావనీశసంపాదితాఖిలరత్న

చిహ్నితరథములు సిద్ధ మయ్యె

రాష్ట్ర పాలకజితరాజసంప్రేషిత

కరములు ధనపరంపరలు వచ్చె

నానావిదేశాగతానూనవస్తువుల్

వర్తకానీతమై ప్రాప్త మయ్యె

గీ. కనులపండువుగా నిన్ని గాంచినట్టి

పరమశీతలదృష్టిప్రభావ మేమొ

మమ్ము ధన్యులఁ జేసె నీ స్మరణ నేడు

రమ్ము తల్లిరొ ! కాకతిరాజ్యలక్ష్మి.

౩

సీ. అరిరాజరక్తారుణాంబువర్ష మె గాని

కరుణ లే దాజిని గాంచినపుడు

ఘనరత్నమణివస్తుకనకదానమె గాని

‘నాస్తి’ లే దర్థులన్ గాంచినపుడు

నవనుధాన్వదకృతు లవధరించితి గాని
 కనలేదు నీరసకావ్య మెపుడు
 సత్యధర్మాదిప్రశ స్తరీతులె గాని
 వినలేదు దుర్జనవిధము లెపుడు

గీ. చంద్రచందననిర్మలసాంద్రీకీర్తి
 గాని దుష్కీర్తి నెన్నడు గాంచలేకు
 మమ్ము ధన్యులఁ జేసె నీ స్మరణ నేడు
 రమ్మ తల్లిరో! కాకతిరాజ్యలక్ష్మి.

౪

సీ. నీ మంగళారావనినదపరంపర
 భావినంపడల సంప్రాప్తి జేయు
 నీశూరవరఘోరనిష్ఠురవీర్యులు
 వేడిక్రొన్నెత్తుగుల్ విరియఁ జేయు
 నీ యాంధ్రసత్సుధానిర్మలసూక్తులు
 కావ్యకౌతుకలక్ష్మిఁ గ్రాలఁ జేయు
 నీ మతాచారసందీప్తధార్మికజీవ
 మార్షమతాసక్తి నలరఁ జేయు

గీ. నిన్న ధ్యానింప మోక్షసాధోన్నతప్ర
 శాంతతత్వాత్మ కానందసరణి గలుగు
 మమ్ము ధన్యులఁ జేసె నీ స్మరణ నేడు
 రమ్మ తల్లిరో! కాకతిరాజ్యలక్ష్మి.

౫

ప్రకీర్ణము

ప్రాచీనదేవాలయశిథిలములు

ఉ. శ్రీయుతరాజరాజుల

శేఖరుఁ డర్థిజనప్రహాణా

త్యాయతదానశాలి బహు

శాంధ్రజనస్తవనీయసద్యశః

కాయుఁడు విష్ణువర్ధనుఁడు

గాదె ఘటించె నమోఘమైన దే

వాయతనంబు జీర్ణమగు

నంచుఁ దలంచెనె యెన్నఁడేనియున్.

౧

ఉ. అల్లదె శాసనంపుశిల

యాలయభిన్నశిలాతటంబులన్

మెల్లన నిల్చి చూపెడు న

మేయమునై తగుపూర్వశోభ మీ

యుల్లములం దలంప మహి

మోన్నతి గుండెల నీరుచేయదే

కల్లయె కాలదేవత య

కారణశత్రువుగాదె యేరికిన్.

౨

మ. అరరే! ఊహ కతీత మెంతటి మహా

ర్హంబైన కల్యాణమం

దిరమో యిద్ది ప్రతిష్ఠవేళ సృపని
 రిషాధికంబైన వా
 ద్యరమానాదము మంత్రరావము భటా
 ద్యశ్రాంతసల్లాపమున్
 బరమోత్సాహజనాభివాదము కటా,
 వ మ్మయ్యె నిప్పట్టనన్ ?

3

చ. శతములు వర్షముల్ గడచె
 జాల్పడి మ్రొగ్గె విచిత్రశిల్పముల్
 కతలయిపోయె నీప్రతిభ
 గర్హితకూరతురుష్కహస్తమ
 ర్హితమయి నాశ మందె సము
 దీర్ణశిలామయవిగ్రహంబు లీ
 వితమును గాంచి కుందెదను

వేంగిప్రభుత్వమహత్వ మెంచియున్.

౪

సీ. ప్రాకారమా యిద్ది పరమాణుతుల్యమై
 పొడిపొడియై రాలిపోయె నయ్యె
 మండపస్థలములా మంటిదిబ్బలఁ బోలి
 కుప్పలుకుప్పలై కూలిపోయె
 శిఖరంబులా యివి శీర్ణమై రూపమే
 లేకుండ పుడమిలో లీన మయ్యె
 మూర్తియా యిది విరాణ్ణూర్తి యయ్యెను
 నామమాత్రావశేషతాపాత్ర మయ్యె

గీ. ప్రకృతిపురుషసమ్మేళన ప్రకటమైన
జగ మనంతము నం దిట్లు విగతి నందు
నంచుఁ జూపుటకా యిది యహహ యిట్లు
లయముచెందెను బృథివీలలామయందు.

౫

గీ. అఖిలభారతవంద్యమై యలరునట్టి
వేంగిచాళుక్యశిల్పవిభిన్నగతికి
వేడిరక్తాశ్రుకణముల విడువనట్టి
యాంధ్రసోదరుఁ డుండునే యవనియందు.

౬

కా లే జి వి ద్యా ధ్ధ ల వీ డో గ్గు లు

చ. సిరులకు నాటపట్టు సుఖ
సేవధి, సమృదవార్ధి, యార్ద్రమా
విరినునుశయ్య శ్రాంతులకు
విశ్రుతిభూమి రిసానుభూతి క
బ్బుర మగుపంట క్రీడలకుఁ
బొల్పెసలారు కొతారు స్వేచ్ఛకున్
దెరువు కళాభివృద్ధి, కగు
నిన్నెటు వీడుదు, మమ్మ, కాలెజ్.

౭

చ. గురువులు చెప్పవిద్దియలు
కోరిక విందుము త న్నయస్థితిన్
గురువులబోధ లొక్కయెడఁ
గూడఁ బరీక్షల కాలకింతు మా

గురువులతోడ హాస్యములఁ

గోయనికేకలతోడవిందు మా

గురువులఁ బాయుటెంతటి య

కుంతితదుఃఖముఁ గూర్చు కాలెజీ. ౨

చ. మరలగ నిందరీవిధ మ

మందరయంబునఁ జేరగల్గునే

మరలగ నిన్నిరోజు లిటు

మాటలు కోటలుదాటఁ జెల్లునే

మరలగ రేవుకద్దనెడి

మాటయెఱుంగక సంతసించుమే

మరలగ నీదుమోమిటులు

మాన్యతఁ గాంతుమె యయ్యె కాలెజీ. 3

చ. నినువిడి యేగనున్నమము

నేఁడెటఁ దెత్తువు బత్తెమండ్రు మా

యనుగులు తల్లిదండ్రులు, ప్ర

యాసముఁ జెందుచు వృత్తిదాతలన్

గన నిపుడేది మీకు నవ

కాశ మిఁకొక్కెడ కేగుమందు రే

మనివచ్చియుంతు మమ్మ ప్రబ

లార్తినిసైతు మిక్కెట్లు కాలెజీ. ౪

చ. నినుఁగని ముద్దుముచ్చటల

నీకడ నుండినరోజులెల్ల మా

మనమున నిల్చి భారమును
 మాపునుగాక భవంబునందు
 నీయనుపమసుందరామృతర
 సార్వసుకోమలదివ్యమాధురీ
 ఘనము కటాక్షవీక్షణము
 గావుత మమ్ముల నెప్పు కాలజీ.
 కా లే జి స మా ధా న ము.

౧

చ. కలకలలాడుమోములను
 గాంచి సుఖించితి నిన్ని నాళ్లు ని
 మ్మలుషహృదంతరంగములఁ
 గలును సంస్కృతిభార మిష్టయో
 కళలను నేరువున్ గనిన
 కాన్పులకంచు విచారమందెదక
 గలుగుత మాయురభ్యుదయ
 కాంతులు మీకుఁ బరాత్పరేచ్ఛచేన్.

౨

కష్టము

మ. వరకష్టంబులఁ జెంది మానవులు బ
 ల్యాచాటులై యీశ్వరున్
 బరమారాధ్యుని నిందనేసెదరు త
 ద్భావంబు నూహింపకే

శరణం బద్ది సమ స్తసౌఖ్యములకున్
 సన్నోక్షమార్గంబునున్
 బరమగ్రాహ్యము కష్ట మెల్ల యెడలన్
 భవ్యంబు చింతింపఁగన్.

౧

మ. కరమున్ సౌఖ్యపుజీవనంబులు సదా
 కష్టాంతరప్రాప్తిచే
 దిరమై యుండును నట్లుగామి వెగటై
 దీనంబులై తోచు ని
 ధరఁ గష్టానుభవంబులేక సుఖమున్
 దా సారహీనం బగున్
 బరమగ్రాహ్యము కష్ట మెల్ల యెడలన్
 భవ్యంబు చింతింపఁగన్.

౨

మ. నరు లేవేళ మదంబుఁ జెందుదురు స
 న్నానంబుచే వృద్ధిచే
 వరబంధువ్రజమిత్రసంతతులచే
 వాంఛాప్తిచేఁ గీర్తిచే
 గరువం బట్టితఱిన్ శమింప నురవా
 ఖిడ్గంబుగా నుండుటన్
 బరమగ్రాహ్యము కష్ట మెల్ల యెడలన్
 భవ్యంబు చింతింపఁగన్.

౩

మ. పరులో బంధులొ యా ప్తరీతిని జనుల్
 బ్రాప్తంబులొ వస్తువుల్

వరుసం బొందుచు నిచ్చకంబుల సదా
 వర్తింతు రచ్చోటనే
 యొరపురాతివిధాన వేర్పరచు దా
 నో మిత్రులన్ శత్రులన్
 బరమగ్రాహ్యము కష్ట మెల్లయెడలన్
 భవ్యంబు చింతింపఁగన్.

౪

మ. గిరులన్ మూలఫలాదులై మనుచుఁ ద
 దేహంబులౌ కానలన్
 జరసంతాపితగాత్తులై తపముచేఁ
 జెన్నొందు మానీశ్వరుల్
 తిరమా భక్తిఁ గనంగలేక చెడి రా
 దేవిన్ గనన్ జేయుటన్
 బరమగ్రాహ్యము కష్ట మెల్లయెడలన్
 భవ్యంబు చింతింపఁగన్.

౫

మ. పరసంతాపనివారణంబు నరుపై
 భారంబు ప్రార్థనా
 పరసంతాపము గుర్తెఱుంగుటయు తా
 త్పర్యంబుతో సాయమున్
 ద్వారతోఁ జేయగలుంగుటల్ స్వనుభవ
 ద్వారంబునన్ జేకురున్
 బరమగ్రాహ్యము కష్ట మెల్లయెడలన్
 భవ్యంబు చింతింపఁగన్.

౬

మ. తరణోపాయము మానవాళికి లస

త్యాగంబు లన్యార్థమై
చరజంతు ల్నిరతంబుఁ గవ్వయుతమా
సంసారమం దుంటచే

సరసు ల్వాగు లుదారు లూర్జితలు ప్రా
శస్త్యంబునున్ బొందుటన్

బరమగ్రాహ్యము కష్ట మెల్లయెడలన్
భవ్యంబు చింతింపఁగన్.

౭

మ. క్షర మీజీవముపై విరక్తియును న

క్షయ్యావ్యయబ్రహ్మ మా
కరుణాసాంద్రనిభక్తి నా స్తికునకున్
గల్గంగఁజేయున్ వసుం

ధరపై భక్తివిహీనజీవనల కా

ధారంబు భక్త్యర్థమై
పరమగ్రాహ్యము కష్ట మెల్లయెడలన్
భవ్యంబు చింతింపఁగన్.

౮

మ. పురుకుత్సుండు పురూరవుండు నలుడున్

పూజ్యుండు త్రైశంకునా
పురుహూతుండును కార్తవీర్యసగరుల్

పుణ్యాత్మ లిల్లాంధ్రుకా
ధరజాత్రాపదిభీమపుత్రి మొదలై
ధన్యత్వముం జెందుటన్

బరమగ్రాహ్యము కష్ట మెల్లయెడలన్
భవ్యంబు చింతింపఁగన్.

౯

రామరాజవంచరత్నములు

ఉ. రాజకులీన! సద్భగయ

రాజతపూర్ణసుఖప్రదీప! తే

జోజితపద్మమిత్ర! భుజ

శోభితభూరిపరాక్రమాద్భుత

శ్రీజయశీల! రంజితప

రీక్షితత్వప్రకవీంద్రపండితా!

రాజమరాళ! సద్గుణవి

రాజిత! రామసునామశోభితా!

౧

ఉ. చిత్ర మయారె! నీహృదయ

నీమనుగల్గు నుదారమాధురీ

పాత్రత, యుష్మదీయాశుభ

పావనగేహమునం జనించు స

త్వాత్ములు పుట్టుతోడనె యు

దారమహత్తరభావశీలురై

మిత్రులు మెచ్చ నత్కృతు ల

మేయముగా నొనరింతు నిచ్చులున్.

౨

ఉ. నారదసత్కృపన్ బుధజ

నంబు నుతింపగఁ దల్లిగర్భమం

దే రహి విష్ణుమంత్రమును
 నేర్చెను దైత్యకుమారుఁ డేము సో
 దారము నాతిథేయ మను
 ధర్మనుమంత్రము జన్మపూర్వమే
 నేరువఁ జాలినా మనుచు
 నేర్పునుజూపి హసంత్రు నీసుతుల్.

3

చ. అహహ! త్వదీయకమృతం
 హరివినమృతరుప్రదేశతా
 పహరనుశాంతనిర్మలవి
 భాసితశీతలస్నేకతావళి
 విహరణశీలఘుంఘుమిత
 విస్ఫురితాఖిలగంధయుక్తమం
 దహితసుమారుతంబుల న
 సంతసమాధిని యోగు లుండ్రుగా.

౪

ఉ. నీవిభవంబు నీనుగుణ
 నిర్మలతేజము నీదుభావమున్
 నీవినయంబు నీపరమ
 నిర్గుణతత్వవిచారణంబులున్
 నావిమలార్ద్రకోమలసు
 నాట్యర్పుశంర్పుశనాదపూర్ణసం
 భావితకావ్యకన్యక క
 పారముదం బొనగూర్చె నద్దిరా.

౫

ప్రకీర్ణము

౯౫

దుష్టుఁడు

ఉ. పంకిలమైన బుద్ధియు నపాస్తవి
నీతియు దైవభీతియే

వంక నెఱుంగ రామియును

స్వార్థపరత్వము సజ్జనాభిని
శృంకము గేలినేయుటయు

సాధుతిరస్కరణంబు పాపమన్
జంకును గొంకులేమి యతి

సాహసమున్ గన దుష్టు వర్తనల్

౧

ఉ. సారములేదు సత్కుశల

సార మెఱుంగఁడు వట్టిపొల్లు తా
బీరములాఁడ శూరుఁడతి

భీరువు శక్తి నిదర్శనంబునం
దారయ నందఁజాట్టు మఱి

యందకపోయినఁ గాల్గ బేరముల్;
భారముగావె దుష్టునియ
భాగ్యపునేతలు రత్నగర్భకున్.

౨

ఉ. చేరును బజ్జమోసమునఁ

జేరినచోటనె యింటి వాసముల్
గోరిక లెక్కబెట్టు బలిఁ

గోరు పరార్థము గుఱుమ్రుంగు పూ

జారి యపారకుల్పితుఁడు చయ్యన
 దుష్టునిఁ జూచి చూడకే
 దూరముగాఁ దొలంగుటలు
 తోరపుధర్మము నజ్ఞనాళికిన్.

౩

సా మా స్య వ స్తు ని ర స న ము

నీ. ఇసుకలు రాలును నినువంతమ్మ త్తికల్
 గాకుండకొండలేక్షాతలంబు ?
 గడ్డిపోచలుపొడల్ కాసరిల్ తీగలు
 గాకుండనూకులే కాసనములు
 ఉడుతలుమిడుతలు మిగగురుల్ చీమలు
 గాకుండనేన్నలే ఘనపుబ్రాణు
 లాకొన్న బీదలువాకు నేరసిజనుల్
 గాకుండరాజులే లోక మెల్ల

గీ. పిల్లకాల్వలులేకుండఁ బెద్దనదులు
 బాఱఁగాజొచ్చే నేభవి భవ్యముగను
 ధరనుసామాన్యవస్తు సంతతులయెడల
 నీసడింపులు ప్రజలకభ్యాసమకట.

ఓం తత్సత్.

మా ప్రచురణములు

కథాకావ్యము (గద్యము)

౦-౧-౨-౦

కథాకావ్యము (పద్యము)

౦-౧-౨-౦

ఈ రెండు గ్రంథములు నొక్కసారి కొనినచో విద్యార్థులకు మాత్రము, ఒక రూపాయికే లభింపగలవు. పోస్టేజీవేణు.

వెలువడనున్నవి

సచ్చిదానందము (నవల)

దార్శనికమహాప్రవచనము (వచనము)

(శ్రీ జ్ఞానానందస్వామివారి యాంగ్లకృతి కనువాదము)

దివ్యస్ఫురణములు (పద్యములు) శ్రీ జ్ఞానానందస్వామివారి
పద్యగ్రంథమున కనువాదము

శ్రీ జ్ఞానానంద సువర్ణమాల (అక్షరమాలా స్తోత్రము)

గంగా పంచకము (సంస్కృతము)

వలయువారు:—

మేనేజరు

శ్రీమార్కండేయభవనము

నరసారావుపేట

గుంటూరుజిల్లా అని వ్రాయవలెను.

శ్రీ అద్దేపల్లి లక్ష్మణస్వామినాయుడుగారిచే రాజమండ్రి సరస్వతీ పవర్
ప్రెస్ నందు ముద్రింపబడియె, 1000-8428-84

